GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANÈS
POLÍTICA
CRÒNICA

La Tosca

MOIÀ Març 2025 núm. 831

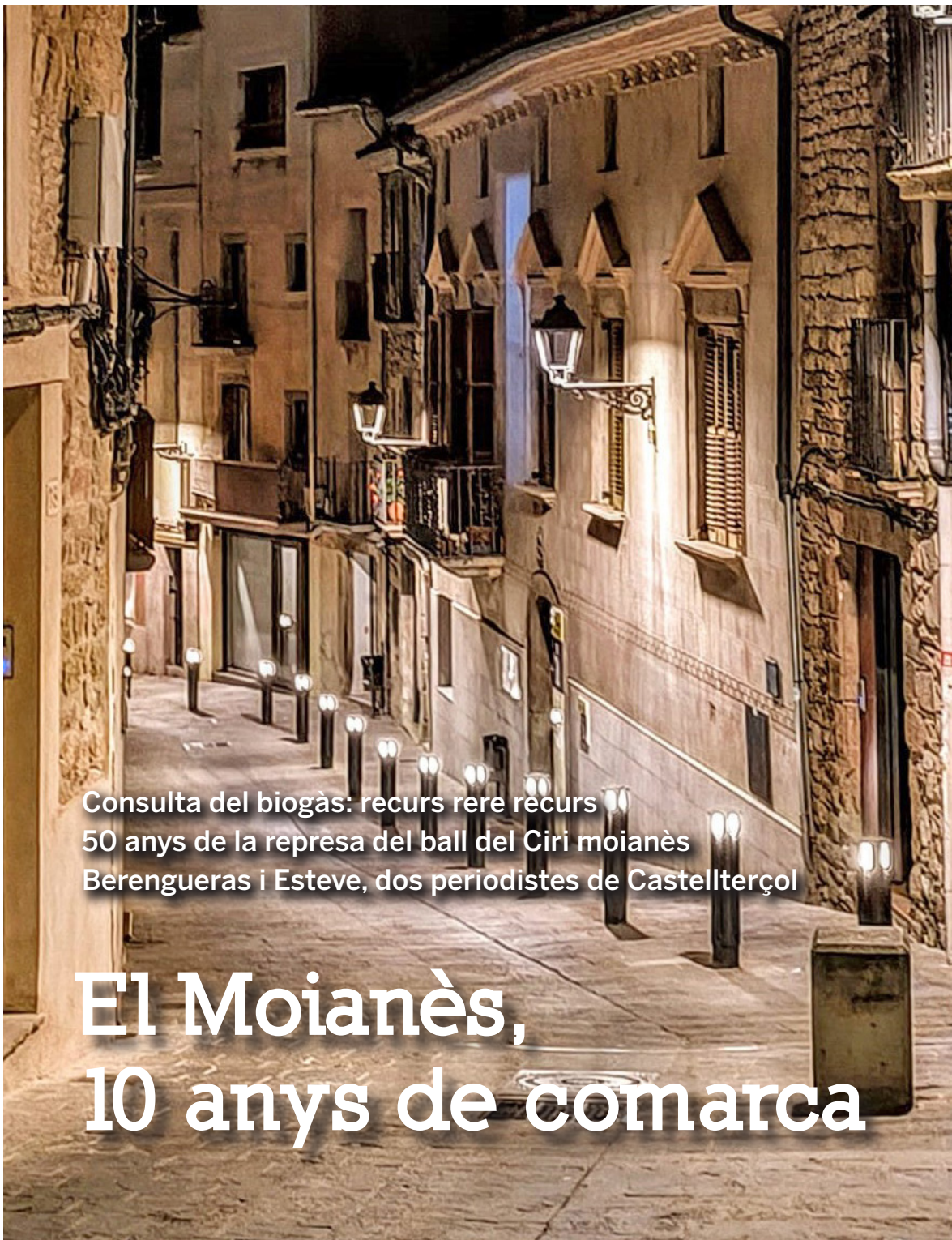

Consulta del biogàs: recurs rere recurs
50 anys de la represa del ball del Ciri moianès
Berengueras i Esteve, dos periodistes de Castellterçol

El Moianès, 10 anys de comarca

Escorxador Comarcal del Moianès

Zona Industrial
Avda. del Prat, s/n
08180 MOIÀ

Tel. / Fax 93 820 80 84
Mòbil 608 44 21 87
Partic. 93 830 09 20

GRAU
SERVEIS IMMOBILIARIS DES DEL 1943

Immobiliaris
de confiança a
Barcelona.

Patrimonis
Comunitats de propietaris
Immobiliaria
compra, venda i lloguer
Assegurances

GRAU Serveis Immobiliaris
Via Augusta, 64-66 entl. 3ª
08006, Barcelona
932 377 838

GENT
OPINIÓ
CULTURA
MOIANÈS
POLÍTICA
CRÒNICA

La Tosca

MOIÀ MARÇ 2025 Any 79 núm. 831

EDITORIAL

La comarca del Moianès fa 10 anys

Atenent al calendari d'edició, LA TOSCA anticipa unes quantes setmanes la celebració del desè aniversari de la creació de la comarca del Moianès, que el ple del Parlament de Catalunya va aprovar el 15 d'abril del 2015. Era un anhel llargament esperat.

L'interior de la revista inclou un article que resumeix la gestació de la comarca. Una de les fites principals va ser posar en marxa el Consorci del Moianès en 1994. I, en ple «procés», l'any 2014 va aprovar-se la Llei de consultes populars no referendàries, que havia de servir per a la consulta independentista. Per a provar la llei i demostrar que podia tenir moltes més finalitats, la Generalitat de Catalunya va convocar una consulta sobre si cada un dels deu pobles de la comarca volia formar-ne part.

En el moment de plantejar la convocatòria, l'any 2015, la dècada de treball incansable empès pel Consorci permetia de fer tangible i convertir en útil la idea de disposar d'una comarca. Però en aquells moments ningú no en podia estar segur, dels resultats. Per això els alcaldes i la societat civil s'hi van bolcar. També aquesta revista, que va dedicar tres cobertes i editorials consecutius a favor de la comarca. Aquella consulta, que no era vinculant, s'associava al fet que cada ajuntament aprovés posteriorment formar part de la comarca. Com és sabut, un 80% dels moianesencs que van anar a votar ho van fer pel sí, i en tots els municipis el resultat afirmatiu va ser majoritari.

Des de la creació de la comarca s'han succeït tres mandats: el presidit per Dionís Guiteras, de creació de l'estructura comarcal des de zero; el de Ramon Vilar, de desenvolupament de serveis, i l'actual, amb Laia Bonells, de consolidació de tals serveis. El present ha de ser el mandat per a assumir els nous reptes que té la comarca, com la interconnexió de les xarxes d'aigua. Des de LA TOSCA fem un balanç molt positiu de la creació de la comarca, subratllant que, tant com les xifres dels pressupostos i serveis, s'ha enfortit la identitat comarcal, precisament en uns anys en què la demografia s'ha transformat força.

Com hem dit, la comarca del Moianès va servir per a posar a prova la Llei de consultes populars no referendàries i, una dècada després, l'aplicació de nou d'aquesta llei a Moià per a una consulta sobre l'ampliació de l'escorxador i la construcció de la planta de biogàs està encallada. El consistori moianès es declara favorable a la consulta, però els recursos que el mateix ajuntament ha presentat, així com els arguments que contenen, permeten d'interpretar una altra voluntat, la de posar «bastons a les rodes» a la consulta, com una regidora ha manifestat en el ple municipal.

ÍNDEX

Editorial	**3**
Moianès, 10 anys	**5**
El Moianès va ser oficial fa deu anys. *J. Clarà*	5
Laia Bonells, presidenta del Consell Comarcal... *J. Font*	7
Visions diverses sobre la comarca. *E. Altarriba, J. Clarà*	10
Vida municipal	**14**
L'Ajuntament de Moià recorre a la Comissió... *J. Font*	14
Actes i esdeveniments	**16**
50è aniversari de la recuperació... *Ferrer, Forcada, Serra*	16
Els carrers s'omplen per veure els Tres Tombs. *E. Roca*	20
Les entitats informen	**21**
Inici dels 90 anys de la Biblioteca i el Museu. Taller de llana...	21
Una llogatera centenària a Can Casanova. *Museu de Moià*	22
Biblioteca Municipal 1 d'Octubre	23
Finestra Oberta	**26**
Aida Mauri. «Casa Ametller»	26
Natura i societat	**28**
El control de l'eruga del boix a les Coves del Toll. *X. Serrano*	28
Esports	**31**
Antics futbolistes del C.E. Moià (14). F. Murcia. *J. Riera*	31
Perfils	**34**
Teresa Berengueras i Rafa Esteve, dos periodistes... *X. Rius*	34
Lletres	**36**
Nit de Reis. *C. Sala*	36
Versos diversos... B. Fonts	36
Xavier Pla i Marc Recha parlen de Josep Pla. *R. Portet*	37
Publicacions	**37**
Vint excursions pel Moianès. *R. Portet*	38
Glosses evangèliques amb accent moianès. *J. Ruaix*	39
Revistes, diaris	40
Breus	**41**
Moviment demogràfic	**42**
Necrològiques	**43**
Dades meteorològiques	**50**

Fot. Sílvia Sánchez

LA TOSCA Can Carner. Joies, 11-13 - 08180 Moià · latosca@latosca.cat · www.latosca.cat

Consell de Redacció: Eduard Altarriba, Alícia Arisa, Neus P. Cirera, Jaume Clarà, Josep Font, Cristina Forcada, M. Carme Muñoz, Elvira Permanyer, Roser Portet, Josep Riera, Elisa Roca, Josep Ruaix
Administració: Eduard Gómez
Disseny de la revista: Soldevila. Disseny i Comunicació — Impressió: Winihard Gràfics, Moià
DL B-4501-1983 — ISSN 2014-5160, 2014-5179 (versió digital) — 8 números l'any. Preu de l'exemplar: 5'0 euros

Edita: ASSOCIACIÓ CULTURAL MODILIANUM

Amb el suport de: Generalitat de Catalunya Departament de la Presidència · Ajuntament de Moià

LA TOSCA és membre de: (≡)ACPC Associació Catalana de la Premsa Comarcal

MOIANÈS, 10 ANYS

El Moianès va ser oficial fa deu anys

Jaume Clarà

El 15 d'abril del 2015, aviat farà deu anys, el ple del Parlament de Catalunya aprovava amb 105 vots afirmatius, 9 en contra i 17 abstencions la creació oficial del Moianès com a quaranta-dosena comarca de Catalunya. Era un anhel llargament esperat.

El fet comarcal del Moianès es pot cercar —com en moltes altres zones del país— en precedents històrics com la sots-vegueria de Moià i Moianès, creada a finals del segle XIV i que només agrupava alguns pobles que es trobaven sota jurisdicció reial. O en altres divisions de més curta durada (els cantons napoleònics de 1810 o l'efímera divisió en alcaldies majors de 1829). Però, prescindint de qualsevol estructura oficial, és evident que, per a molts tractadistes i estudiosos del segle XIX i principis del XX (Bertran i Soler, Suñol, Font i Sagué, Flos i Calcat, Carreras Candi, Faura i Sans, Rovira i Virgili...), quan es parlava de la divisió de Catalunya en comarques, el Moianès hi acostumava a ser present.

Ara bé, quan en temps de la Generalitat republicana es volgué implementar oficialment la comarcalització, amb l'objectiu inicial de convertir les comarques en els ens principals de l'administració perifèrica de la Generalitat, l'equip dirigit pel geògraf Pau Vila dissenyà una divisió en 28 demarcacions, que es pretenia que fossin com més equilibrades millor en extensió i població, entre les quals no tenia cabuda el Moianès. En canviar, poc després, el plantejament i crear les vegueries com a ens intermedis prestadors de la major part dels serveis, el nombre de comarques s'amplià a 38, però sense reconèixer tampoc el Moianès, que quedà desmembrat entre el Bages, el Vallès Oriental i Osona.

Aquesta divisió, aprovada l'any 1936, no es pogué implementar a causa de la guerra, però la llarga dictadura franquista, més que fer-la oblidar, va aconseguir que es consolidés en l'imaginari col·lectiu. De manera que, després del restabliment de la Generalitat, les noves lleis d'organització territorial de 1987-1988 es limitaren a validar la divisió de l'època republicana, només amb la inclusió de tres noves petites comarques (Pla de l'Estany, Pla

La delegació moianesenca, al Parlament de Catalunya, el dia 15 d'abril de 2015

d'Urgell i Alta Ribargoça), però no la del Moianès. Probablement en aquell moment la manca d'unitat dels deu pobles moianesencs va restar possibilitats a la reivindicació comarcal. Però no per això es va deixar de treballar.

Durant les tres dècades que condueixen al 15 d'abril del 2015, han estat molts els aspectes que han confluït fins a aconseguir el seu assoliment.

1. Des de, com a mínim, principis dels anys setanta del segle passat, l'actuació de grups de joves, molts d'ells vinculats a la revista del Moianès *Truc,* treballaren a favor de la consciència comarcal. Es feren campanyes com les del MF (Moianès Federal) amb cartells en els accesos a la comarca per carretera, que aconseguiren bastant ressò. Però també la feina, directa o indirecta, d'altres entitats, com el GEMI, la Creu Roja, el Cercle Artístic, Moianès Solidari, l'Institut Moianès, *La Tosca*... hi anaren posant les bases.

2. Els ajuntaments, amb el de Moià al capdavant, després de no reeixir en l'intent de sol·licitud de comarca de l'any 1988, van veure que, encara que no tinguessin reconeixement oficial, el que calia era treballar conjuntament. Per això, ja aquell mateix any van crear la Festa del Moianès, de celebració rotatòria en cada un dels municipis, i, sobretot, a nivell polític van fer els primers passos per a la constitució d'una Mancomunitat del Moianès. Aquesta proposta no serà viable, però en canvi sí que veurà la llum, l'any 1994, el Consorci del Moianès, adreçat originàriament a la promoció turística de la comarca. El nou organisme, presidit per l'alcalde de Moià, Josep Montràs, entraria en funcionament el mateix 1994, si bé no es podria constituir formalment fins a 1997. Amb Marta Purtí, de l'Estany, com a agent de desenvolupament rural, i Teresa Soler, de Castellcir, com a agent d'acompanyament a la inserció laboral, sorgia l'estructura d'un organisme decissiu per a demostrar que valia la pena unir esforços.

3. La proposta de crear el Moianès com a nova comarca de l'*Informe Roca* (2003) constituí un nou impuls a les reivindicacions, encara, però, sense la unanimitat requerida (Santa Maria d'Oló, en consulta popular, decidí quedar-ne al marge). La pressió política continuà, l'any 2008, amb la constitució de l'entitat EMEC-Endavant Moianès, Endavant la Comarca, amb persones dels deu pobles i sota la presidència de l'alcalde de Castellcir, Miquel Prat. En seria fruit, l'any 2010, la posada en marxa, altra vegada, dels mecanismes legislatius del Parlament perquè la iniciativa tirés endavant.

4. El desembre del 2012 l'alcalde de Moià, Dionís Guiteras, és elegit diputat al Parlament de Catalunya per ERC. Ens trobem ja dins el que s'ha anomenat el «procés» per a aconseguir la independència de Catalunya després de la retallada de l'Estatut pel Tribunal Constitucional dos anys abans. En aquest context, l'any 2014 s'aprova la Llei de consultes populars no referendàries, que havia de servir per a la consulta independentista. I, per tal provar-la, i per tal de demostrar que tenia moltes més finalitats, la vicepresidenta de la Generalitat, Joana Ortega, convoca una consulta sobre si cada un dels deu pobles de la comarca vol formar-ne part.

5. Així, el 22 de març del 2015, 5.144 moianesencs i moianesenques majors de 16 anys empadronats en algun dels deu pobles de la comarca (el 47,36% d'aquest «cens») van votar amb amb un contundent 80,44% a favor del Moianès: Granera (95,5%), Moià (93,0), Castellcir (90,8%), Sant Quirze Safaja (87,7%), l'Estany (86,7%), Calders (83,9%), Castellterçol (71,2%), Monistrol de Calders (65,2%), Santa Maria d'Oló (53,4%), Collsuspina (50,3%). El somni s'havia aconseguit.

Laia Bonells, presidenta del Consell Comarcal: «Hem acostat els serveis a les persones»

Josep Font

Ens trobem amb Laia Bonells poc després d'una seva reunió a Barcelona amb Jordi Terrades, secretari general de Territori, Habitatge i Transició Ecològica. Han parlat de la C-59 i de transport públic, de manera que la conversa s'enceta amb valoracions sobre la remodelació de la carretera.

En aquesta trobada hem expressat les mancances que, des de la comarca, encara hi ha a la C-59 i que hem recollit dels alcaldes i altres persones que ens han fet arribar la seva opinió. Hi ha trams que han millorat, amb la cuneta trepitjable, i altres trams que no. I aquest fet provoca insegu-retat a molta gent. Val a dir que el primer projecte era d'1,5 milions i que, amb les modificacions que vam proposar, va pas-sar a 6,4 milions. Hi ha molts llocs on s'ha millorat, però la sensació d'inseguretat no ha desaparegut, perquè hi ha trams en què ara potser et relaxes, i llavors et tro-bes de sobte amb un tram estret.

La remodelació de la carretera és un projecte viu, encara, que farà invertir-hi uns 2 milions més. Hi ha el compromís del Departament que continuaran les modifi-cacions en el tram ja intervingut, a més de les millores que ja s'estan fent al coll de Poses i al revolt de Sant Feliu (km 24). Però és un projecte que s'està redactant i,

Laia Bonells, a Can Carner, seu del Consell Comarcal del Moianès (fot. J. Font)

en canvi, la continuació de la remodelació cap a l'Estany està més avançada.

En aquesta reunió també vam plantejar actuacions en matèria de transport públic, on hi ha una demanda no coberta. El Departament es va mostrar obert a escoltar-ho tot, però hi ha millores que són més factibles que altres; i és que la concessió de transport públic al conjunt de Catalunya es renovarà el 2028. Algunes necessitats que ara no es poden atendre s'inclouran en la nova concessió.

Centrant-nos en el Consell Comarcal, quina valoració en feu, dels deu anys de la seva creació?

Doncs que s'ha fet molta feina. Quan vam començar, amb l'impuls del Consorci, sortíem de zero, sense disposar de cap competència delegada. En deu anys, les tenim totes desplegades. Tot i crear-se el 2015, la comarca, el primer pressupost va ser el del 2016 i no arribava ni a un milió d'euros. El primer mandat, amb la presidència de Dionís Guiteras, va ser d'anar creant peces, d'anar aportant nous elements. Gairebé no hi havia personal, els primers anys. En el segon mandat, presidit per Ramon Vilar, de Santa Maria d'Oló, es va poder créixer i avançar. I aquest mandat que presideixo, que és el tercer, ha de servir per a consolidar les coses i assumir nous reptes comarcals.

Hem aconseguit acostar els serveis a la gent, ja que els serveis especialitzats s'havien d'anar a buscar molt lluny, partits com estàvem en tres comarques. Acostar els serveis als municipis ha estat un dels èxits d'aquests deu anys. A més de les competències delegades, que aporten el 80% del pressupost, tenim tots els serveis mancomunats que hem creat, per les oportunitats i necessitats que hem acordat. Són serveis que no estem obligats a prestar, però que aporten valor, com els serveis d'informàtica als municipis o l'oficina tècnica, on disposem d'enginyers, arquitecte tècnic i arquitectes superiors al servei dels municipis. Ens agradaria de crear-ne un d'assessoria jurídica, que seria com una secretaria. En el Consell Comarcal hi tenim, a temps complet, els serveis de Secretaria, Intervenció i Tresoreria separats. Si fos possible fusionar secretari i interventor, podríem alliberar una persona al servei dels municipis, cosa molt necessària. Els serveis mancomunats els paguen els municipis. Que aquest 2025 disposem de setze persones en plantilla estabilitzades i dotze en servei als municipis, ja dona una idea d'aquesta consolidació del Consell Comarcal.

Està previst mantenir la doble estructura de Consell i Consorci?

No hi ha ni el més petit dubte de mantenir el Consorci. El Consorci, per exemple, és l'organisme habilitat per a fer formació del SOC [Servei d'Ocupació de Catalunya]. Caldria començar de zero, per a habilitar el Consell Comarcal. Hi ha serveis del SOC que no els pot fer un consell comarcal; els han de prestar o bé els ajuntaments o bé alguna agrupació voluntària de municipis. Però, a més, un dels grans valors del Consorci és el seu model de governança: un poble, un vot. Per als àmbits de promoció econòmica i de formació disposa de molta expertesa, el Consorci. Ja ha fet trenta anys i l'hem de mantenir, aquesta manera de prendre decisions entre els pobles.

Que té de singular el Moianès? S'ha incrementat la consciència de comarca?

El Moianès té peculiaritats que moltes comarques no tenen: tenim els serveis descentralitzats, un fet gens comú, i el territori és relativament petit. És per això que ens trien per a fer proves pilot, tant de la Diputació com de la Generalitat.

Hi ha hagut més identificació dels municipis amb la comarca. Anys enrere, hi havia municipis que no volien participar en determinats serveis mancomunats. Hi havia percepcions diferents i menys

sensació de pertinença. El fet d'oferir serveis que són útils i que escoltis la gent, fa que, el qui tenia un sentiment de pertinença baix, entri pel tema de la utilitat. Hem pogut unificar criteris entre tots, com en el cas de les beques menjador. Quan no érem comarca, cada municipi feia els tràmits diferents i els criteris socials no coincidien. Ara un ciutadà, visqui on visqui del Moianès, troba els mateixos criteris arreu.

Quins projectes nous preveieu de poder impulsar des del Consell Comarcal?

Hi haurà projectes estrella que no veurem pas acabats en aquest mandat però que hem d'encetar. N'hi ha un de bàsic, que és el de l'aigua. Plou una mica i sembla que ens relaxem, però hem d'abordar la interconnexió de les xarxes d'aigua. Ho hem treballat molt i, fa poc, en una reunió amb l'Agència Catalana de l'Aigua, vam identificar solucions per al curt, el mig i el llarg termini. També hi hem treballat amb la Diputació. El tema de la mobilitat i el transport públic és un altre dels temes a afrontar.

Un altre servei a mancomunar és el Centre d'Acollida d'Animals Domèstics. És una competència obligada per a tots els ajuntaments, fins i tots els més petits, i, en canvi, només Moià pot prestar el servei, en aquests moments. El més lògic és delegar les competències al Consell, i això ho hauríem de veure fet realitat abans que s'acabi aquest mandat. En canvi, no veiem tan clar de poder mancomunar el servei d'escombraries. Vam fer una diagnosi, i les solucions que aporta l'estudi no serveixen per a tots els municipis. Caldrà anar-hi treballant. Finalment, volem acabar de consolidar els serveis tècnics.

En quina fase es troba el projecte de l'Arxiu Comarcal?

S'ha proposat que sigui a Castellterçol i és un projecte que va avançant. S'ha visitat l'edifici. Fa poc que la Generalitat ha tornat a demanar el compromís dels ajuntaments de portar-hi els seus fons, compromís ja enviat anteriorment. També he de dir que, en la qüestió dels arxius comarcals, la Generalitat té una manera d'actuar particular, difícil d'encaixar a la nostra comarca. El model és que l'ajuntament s'ocupa de tot i que la Generalitat ho paga seguidament. Però, per a un ajuntament com el de Castellterçol, fer aquest volum de licitacions és complicat. És allò que, de vegades, des de Barcelona no es veu la realitat del món rural. Anem instint que cal fer-ho de manera que encaixi amb la nostra realitat.

Pressupostos i personal

2025. Pressupost del Consell Comarcal del Moianès ⇨***4.238.000 €***
2025. Pressupost del Consorci per a la Promoció del Moianès ⇨***789.907 €***
[pressupost prorrogat]

2025. Personal del Consell Comarcal del Moianès ⇨ *16 persones estructurals, 12 presentant serveis als ajuntaments, 5 en programes, 2 en comissió al 30 %. Total: 35 persones*

2025. Personal del Consorci per a la Promoció del Moianès ⇨*6 persones estructurals, 1 en programes. Total: 7 persones*

Pressupost total Consell Comarcal i Consorci: ***5.027.948 €***
Personal total Consell Comarcal i Consorci: ***42 persones***

Visions diverses sobre la comarca

Eduard Altarriba, Jaume Clarà

Fa deu anys de la creació, mitjançant referèndum, de la comarca del Moianès. En aquest temps accelerats que ens ha tocat de viure, una dècada és molt temps, en què passen moltes coses, des de les més petites i casolanes fins a les més grans i llunyanes. Així, des del nostre racó de món hem pogut veure la pandèmia del Covid, com esclataven guerres, canviaven governs, pujava la ultradreta, el referèndum de l'1 d'octubre i tot el procés i postprocés, hem patit (i patim) la secada persistent, hem vist acords climàtics que queden en paper moll, hem perdut gent, hem guanyat gent, el Regne Unit ha abandonat la Unió Europea, hem sigut testimonis horroritzats dels atemptats de la Rambla de Barcelona, hem assistit als desequilibris geopolítics mundials accelerats amb el segon mandat de Trump, el Barça ha canviat una i dues vegades d'entrenador, la Sagrada Familia encara no s'ha acabat, han mig arreglat la C-59... I tot plegat ho hem vist i viscut com a moianesencs i moianesenques, una realitat prèvia que aquell 15 d'abril del 2015 va agafar cos jurídic i institucional, omplint-nos d'expectatives que potser no sempre s'han acomplert (o no per a tothom). Conscients que el Moianès és tot just un tros petit del món, però que és el nostre tros, hem volgut parlar amb algunes persones de la comarca per saber quin balanç en fan, d'aquests deu primers anys, i quines perspectives de futur hi veuen. No hi és tothom, però esperem haver aconseguit un mosaic d'opinions prou variat per a fer una radiografia d'aquest desè aniversari. Les dues preguntes que els hem formulat són:

• Quina valoració fa d'aquests deu anys com a comarca?

• Cap on creu que hem d'anar en l'àmbit comarcal o quines mancances té la comarca?

Marina Berdalet

Pintora i artista de l'Estany

• Percebo que en general hem crescut sobretot en identitat territorial. Encara que queda molta feina per fer, s'ha aconseguit avançar en la millora de la xarxa de transports públics i en els serveis a la gent.

• Sé que tot és molt lent i sens dubte hem anat millorant i consolidant serveis, però seria important crear espais participatius i de consens amb la voluntat de pensar quina comarca volem que sigui el Moianès a tots els nivells: energètic, social, econòmic, cultural, educatiu, sanitari, d'habitatge… Som en un moment de canvis ràpids i cal tenir una mirada àmplia que ens permeti de planificar bé el futur. Des de la meva perspectiva d'artista plàstica, de pintora, si em centro en l'art, el Moianès és una comarca que té una enorme riquesa a tots nivells i disciplines, però hi ha manca d'infraestructures que permetin visibilitzar-lo com es mereix, en especial l'art contemporani; seria important disposar d'un centre cultural i artístic ambiciós, ben gestionat —hi ha gent a la comarca preparada per a fer-ho molt bé— i que tingui, entre els seus espais, una sala d'exposicions digna, àmplia, moderna i adequada a totes les disciplines visuals. Seria interessant també que aquest centre disposés de tallers perquè, sobretot els artistes joves, puguin tenir un lloc on treballar, crear i compartir. Sens

dubte, disposar d'un espai en bones condicions ajudaria a situar la comarca del Moianès com un centre neuràlgic artístic i cultural que permetria de crear sinergies amb la resta de comarques de Catalunya. En aquest sentit, trobo a faltar també una modalitat de Batxillerat Artístic a la comarca.

Jaume Castany
Empresari de la restauració

• D'entrada, els deu anys com a comarca ens han definit territorialment d'una forma clara, perquè abans estàvem dividits en tres comarques en pocs quilòmetres i no sabíem gaire d'on érem ni on anàvem; sobretot la gent que venia de fora a visitar-nos no tenia clar a on pertanyíem. D'altra banda, la comarca també ha servit per a consolidar el Consorci del Moianès i s'ha creat el Consell Comarcal, que fa una molt bona feina ajudant les empreses i la gent d'una manera molt propera, als qui busquen feina, organitza cursos, assessora... És una sort que a Moià tinguem una entitat així.

• Crec que hauríem de donar molta importància a tots els pobles. Moià és el poble més gran i hem de procurar que no tibi massa en detriment dels altres. Potser mancomunar més coses i que els diferents pobles també assumeixin funcions. Sobretot cal donar molta importància als que queden una mica més lluny, com Santa Maria d'Oló o Monistrol de Calders, perquè sentin realment que formen part de la comarca. També em fa una mica de por el fet que al Moianès s'hi viu molt bé, hi ha molta demanda de pisos i cal procurar que no morim d'èxit. Pensar com creixem amb els recursos que tenim, com ara la manca d'aigua, i intentar fer un pla a bastants anys vista perquè no se'ns descontroli, que no creixem massa però que tampoc no decreixem. Al final, però, molt contents de tenir un territori que ens marca i ens defineix.

Agustí Grau
Enginyer industrial

• El Moianès és una comarca jove i petita. Això que en principi podria semblar un problema, també pot ser un avantatge, que, amb iniciatives adequades, pot comportar una millor qualitat de vida per als seus residents. Com a moianès valoro molt positivament que s'hagi constituït aquesta comarca, perquè tot allò que afavoreixi les polítiques locals i comarcals, de proximitat, incideix més directament sobre els serveis als ciutadans. Però no s'ha avançat tant com seria desitjable. Pot considerar-se normal per ser els primers anys, però ara ja toca començar a veure resultats més palpables i treballar per disposar de més i millors serveis, exigint a les administracions competents més inversió i recursos a la comarca. Cal empènyer més l'administració i aspirar a més qualitat en tot. No ens podem conformar.

• Crec que primer de tot s'ha de debatre sobre cap on volem portar la comarca i la seva gent. Quin és el model de futur que volem per als nostres pobles i el nostre entorn natural. Fins on volem créixer i com ho volem fer. Si volem que el Moianès sigui una comarca on la gent s'esta-

bleixi i visqui amb bona qualitat de vida, hem d'apostar per millors infraestructures de transport i serveis públics (les minses i ridícules obres que s'han fet a la C-59 són una vergonya), millorar les comunicacions per a potenciar el teletreball, apostar pel medi ambient conservant i cuidant els nostre entorn natural, contribuint a la generació energètica amb fonts renovables i una gestió eficient dels nostres residus (la planta de biogàs és una proposta molt bona). Disposar de centres assistencials i educatius de qualitat. Una política d'habitatge per a la gent jove. Una política industrial basada en la innovació i el valor afegit i potenciar els petits empresaris, autònoms i el comerç local i de proximitat. Apostar per la cultura, incrementant els equipaments locals i comarcals, apostant per esdeveniments de qualitat, coordinant i divulgant les programacions i facilitant l'accés a la cultura per a tothom.

Dionís Guiteras
Alcalde de Moià. AraMoià-ERC

• El balanç és absolutament positiu en base a dos paràmetres. L'objectiu, veient les dades de serveis realitzats i usuaris atesos, o, dit d'una altra manera, com ha afectat positivament la vida de la gent. I l'altre paràmetre, també objectiu: si en el 2015 no haguéssim aconseguit la comarca, tots els serveis prestats a la societat per part del Consorci del Moianès haurien desaparegut; en aplicar-se la LRSAL [Llei de racionalització i sostenibilitat de l'administració local] del 2012 del ministre Montoro, el Moianès hauria retrocedit vint-i-cinc anys i seríem davant d'un desert.

• Jo crec que hem de seguir la línia marcada des de fa trenta anys, quan, degut a la crisi econòmica brutal que va patir la comarca i que va fer desaparèixer els sectors tèxtil i agrari del Moianès, els deu municipis es van bolcar a treballar mancomunadament per canviar el model econòmic de la comarca i recuperar els llocs de treball perduts, cosa que s'ha aconseguit. S'ha de treballar pensant en les persones, com s'ha fet fins ara, lluitant perquè els òrgans de govern no es polititzin i mantenint el model de governança de «un poble, un vot». Alhora, s'han d'entomar els nous reptes —habitatge, ocupació, medi ambient, etc.— des d'un punt de vista local i sent realistes i generosos, com fins ara s'ha fet.

Lakhsmi Roset
Advocada. Regidora de Capgirem Moià-CUP

• Quan parlem de comarca hem de distingir tres qüestions: la del sentiment de pertinença i els vincles socials, la de la geografia i la de l'aparell administratiu. Respecte a aquest darrera qüestió, l'any 2014 la CUP va fer unes consideracions que avui encara resulten útils per a analitzar les potencialitats i els reptes. Catalunya té un aparell administratiu sobredimensionat en diverses capes, que resulta costós, poc transparent i que sovint serveix més per a oferir respostes a les mateixes administracions locals i al teixit empresarial que no pas al conjunt de la ciutadania que el manté i el legitima. Els consells comarcals són ens d'elecció indirecta i sense unes competèn-

cies definides, a vegades amb dinàmiques partidistes i personalistes, cosa que els allunya de la participació i el control democràtic de la ciutadania. La mancomunació de serveis i la posada en comú de recursos inaccessibles per a poblacions petites té un gran potencial, però en aquests deu anys no n'ha desplegat una part suficient.

• La participació directa de la ciutadania, la posada en comú de recursos i mitjans per a resoldre necessitats concretes, l'avenç en polítiques sobre el transport públic, l'habitatge, l'oferta formativa, l'ocupació de qualitat, la gestió del territori amb interessos basat en el bé comú, el lideratge en projectes ambientals i de transformació energètica que no siguin aquest conglomerat d'interessos lucratius i destrucció del territori que ens fan empassar amb l'embut de la transició energètica, són assignatures pendents o amb un desplegament molt limitat. El Consell Comarcal compta amb una llarga carta de serveis, però aquests es tradueixen poc en iniciatives que transformin la vida real de la gent. En relació a l'assistència a persones sense llar o amb veritables necessitats habitacionals, per exemple, hi ha hagut entitats populars que han vehiculat i gestionat amb més diligència i efectivitat les necessitats que no pas el conjunt de les administracions, que sovint s'escuden en la limitació de mitjans i en la rèmora dels circuits burocràtics. Una administració ha de respondre a les necessitats reals del territori i la seva gent, no a les d'uns pocs.

Eduard Sánchez
Alcalde de Calders. Tot per Calders-Junts per Catalunya

• Si ens referim a la comarca des del punt de vista administratiu, la valoració seria similar a quan estàvem integrats en la comarca del Bages. Els consells comarcals podrien desaparèixer en favor d'una alternativa més eficaç, com ara mancomunitats o «municipalies» (projecte alternatiu proposat en el moment de llur creació). El més positiu ha estat fer possible que subsistís el Consorci per a la Promoció Econòmica, que des del seu origen ha donat un gran servei gràcies a l'esforç dels seus treballadors. Amb la creació de la nova comarca hem millorat en alguns serveis als municipis, però no ho compensa el cost econòmic de manteniment de la infraestructura administrativa. Pensem que es va crear una administració per a 14.000 habitants sota la qual hi ha deu administracions municipals més.

• Penso que les principals mancances són aquelles que després de deu anys no hem sigut capaços de mancomunar. Per exemple, gestió de l'aigua, residus, centre d'acollida d'animals, etc. També crec que cal reforçar les places dels tècnics que treballen al Consell per evitar canvis de personal que perjudiquen el bon servei. Igualment, seria bo d'arribar amb més presència a les entitats socioculturals de la comarca i a tot allò que és genuí del Moianès. Les administracions, i la comarcal no se n'escapa, pateixen un excés de burocràcia que fa que el sistema esdevingui lent i ineficaç i que provoca gran insatisfacció en els ciutadans, que necessiten respostes ràpides a les seves necessitats. Tothom entén que les coses s'han de fer bé, demanen un temps, tramitació i fiscalització. Però quan la gestió administrativa és desproporcionada en relació a l'expectativa dels resultats, genera una gran decepció, que aboca a la indesitjable i falsa alternativa populista. La burocràcia destruirà la democràcia si no es reforma profundament el sistema.

VIDA MUNICIPAL

L'Ajuntament de Moià recorre a la Comissió de Control de les Consultes Populars

Josep Font

La consulta popular per a l'ampliació de l'escorxador i la construcció de la planta de biogàs deriva en interpel·lacions: el 14 de febrer l'Ajuntament de Moià ha presentat recurs de reposició a la resolució de la Comissió de Control de les Consultes Populars No Referendàries (CCOP) de 13 de gener. Aquell dia, la CCOP havia enviat a l'ajuntament una resolució en què argumentava que la consulta plantejada «s'ajusta plenament a l'esperit de la LCPNR», que la decisió d'inadmissió «sembla desproporcionada i que l'Ajuntament havia d'haver requerit l'esmena de la sol·licitud». La Comissió admetia així el recurs dels promotors de la consulta «per no donar-se causa legal d'inadmissibilitat» i «ordena a l'Ajuntament l'admissió a tràmit de consulta» quan la comissió promotora hagi esmenat la documentació presentada.

L'endemà de rebre's la resolució de la CCOP hi havia ple ordinari, a l'ajuntament, i els tres grups de l'oposició (Junts per Moià, Montví i Montjoia; Capgirem Moià i PSC Moià) van coincidir a preguntar a l'alcalde sobre la resolució de la Comissió a l'ajuntament. Guiteras va respondre al PSC: «No tenim cap problema amb la consulta mentre la pregunta sigui clara, concisa i directa i l'exposició de motius estigui ben plantejada.» Capgirem va demanar si «deixaria de posar bastons a les rodes de la consulta», mentre que Junts va preguntar si l'ajuntament tenia previst recórrer i plantejar un contenciós a la Comissió, com també demanà quins eren els *tempos* de la consulta, i en mans de qui era la pilota. L'alcalde tornà a afirmar que la modificació puntual d'un pla urbanístic no és competència municipal i que havia enviat un correu electrònic aquell mateix dia per tal de reunir-se amb la comissió [la Comissió de Control de les Consultes Populars No Referendàries (CCOP)].

El recurs presentat per l'ajuntament el 14 de febrer és un document de quinze pàgines que conté moltes al·legacions: a la pregunta proposada, a la memòria, als

Ple municipal del 15 de gener en una imatge treta de l'enregistrament videogràfic

criteris d'identificació de col·lectius afectats i a la relació de persones cridades a participar-hi. S'argumenta, per exemple, que «requalificar» és un terme erroni, connotat negativament, i que, en tot cas, seria més correcte parlar de «reclassificació». Informa també que l'Ajuntament de Moià ha iniciat la tramitació dels informes en matèria mediambiental previs a tramitar l'avantprojecte de la modificació puntual del Pla General (POUM) i que les actuacions que es volen dur a terme estan emparades en la normativa vigent en matèria urbanística. En aquest apartat del recurs s'especifica que els municipis poden assumir expressament propostes de modificació puntual del POUM plantejades per part de la iniciativa privada i que, «havent assumit l'Ajuntament la dita iniciativa, ara ja té l'obligació de seguir els tràmits legalment establerts» i que no fer-ho vulneraria els drets de la iniciativa privada. Especifica, a més: «Havent de prosseguir la dita tramitació, no resulta en cap cas pertinent sotmetre tal proposta a una consulta popular que es planteja com si la iniciativa encara no hagués estat expressament assumida per l'Ajuntament.»

Crònica de la consulta

21 de setembre 2024. Es presenta la sol·licitud de consulta popular amb la proposta de pregunta «Estàs d'acord que l'Ajuntament de Moià requalifiqui els terrenys del Pla de Castellnou per permetre l'ampliació de l'escorxador i construir la planta de biogàs?».

20 de desembre 2024. L'Ajuntament de Moià inadmet la proposta per decret d'Alcaldia.

24 de desembre 2024. Els promotors interposen recurs administratiu en contra d'aquesta decisió de l'ajuntament a la Comissió de Control de les Consultes Populars No Referendàries, que, en aplicació de la llei, és l'òrgan que té la darrera paraula en aquesta qüestió.

13 de gener 2025. La Comissió respon a l'ajuntament i als promotors. Argumenta que la consulta plantejada «s'ajusta plenament a l'esperit de la LCPNR [Llei de consultes populars no referendàries]», que la decisió d'inadmissió «sembla desproporcionada i que l'Ajuntament havia d'haver requerit l'esmena de la sollicitud». La Comissió admet el recurs «per no donar-se causa legal d'inadmissibilitat» i «ordena a l'Ajuntament l'admissió a tràmit de consulta».

14 de febrer 2025. L'ajuntament presenta recurs de reposició a la Comissió de Control de les Consultes Populars No Referendàries.

27 de febrer 2025. La Comissió de Control notifica als promotors de la consulta que disposen de 10 dies hàbils per presentar al·legacions, documents i justificacions per la defensa dels seus drets i interessos al recurs de reposició de l'ajuntament.

Moció del Parlament sobre la planta de biogàs

En la sessió del proppassat dijous 28 de febrer, el Parlament de Catalunya va aprovar una proposta presentada pel grup Comuns que insta el Govern de la Generalitat a «realitzar un estudi sobre la viabilitat de la planta de biogàs de Moià i la seva relació amb altres projectes de tractament de residus». La moció s'aprovà amb 54 vots a favor (PSC-Units, Comuns, CUP-DT i AC), 31 vots en contra (ERC i Vox) i 49 abstencions (Junts i PPC).

ACTES I ESDEVENIMENTS

50è aniversari de la recuperació del ball del Ciri

Jordi Ferrer, Cristina Forcada i Elena Serra

Quan des de les Danses Tradicionals de Moià ens vam plantejar celebrar el 50è aniversari de la recuperació del ball del Ciri, ni en els nostres millors somnis no ens hauríem imaginat de poder-ho fer amb una festa com la que va tenir lloc el diumenge dia 19 de gener. El que teníem molt clar és que aquesta festa l'havíem de plantejar de tal manera que tothom qui tingués ganes de participar-hi, hi tingués lloc, en el marc incomparable de l'església parroquial i amb la companyia de públic i amics. I la resposta que vam rebre per part de tothom va ser magnífica. El dia de la festa vam comptar amb més d'un centenar de dansaires que van omplir l'església amb ganes de passar-ho bé i recordar bons moments.

Abans de tot, però, com ja és tradició per Sant Sebastià, primer es van ballar les danses tradicionals, començant pel ball de Gitanes, els Garrofins i el ball de Bastons de Moià. Tot seguit es va fer el canvi de bandera dels Tres Tombs com a simbolisme del canvi d'administradors de Sant Antoni, que és el que es representa en el ball del Ciri. A partir d'aquí va començar la celebració i es volgué aprofitar l'ocasió per a explicar la història del ball del Ciri de manera clara i amena, representant diferents moments històrics destacats.

Per començar, ens vam situar en l'any 1789, que és quan es troba la primera referència escrita sobre el ball del Ciri, concretament en el «Qüestionari» de Francisco de Zamora. Aquest qüestionari el va respondre des de Moià Francesc Vilarrúbia, l'amo del Masot, caracteritzat el dia de la representació per Isidre José. En aquest escrit s'esmenta que el ball estava vinculat a la festa dels Veguers de Sant Joan Evangelista.

Una de les primeres fotografies del ball del Ciri de què es disposa, i de la qual es coneix la data, és de l'any 1916. En aquesta imatge, el grup de dansaires mostra els rams, les almorratxes guarnides i el vestuari de l'època, en el qual pre-

Alguns dels balladors que recuperaren el ball del Ciri l'any 1975

Els balladors del Ciri més veterans. Més de cent dansaires en la interpretació del ball del Ciri

cisament s'ha basat el nou vestuari que es llueix en l'actualitat. Enguany, per tal de ser més fidels a la història, s'han reproduït, en una versió més petita i còmoda per a ballar, els rams que apareixen a la fotografia, amb el treball de fusta fet per Pere Ferrer i les flors per Lídia Camprubí. La nota curiosa en la representació va ser feta amb la càmera fotogràfica que, l'any 1916, va tirar la fotografia, propietat actualment de la família Renom, i amb en Sebastià Renom com a fotògraf. Tot un luxe!

Arribem a finals dels anys quaranta, principis dels cinquanta. Vam poder comptar amb algunes de les persones que interpretaren el ball del Ciri en aquella època, moltes d'elles identificades a partir de les dotze fotografies que es conserven. El seu testimoni ha permès de conèixer com es ballava en aquell moment, i dins de la representació vam tenir la sort de viure un moment molt emotiu quan en Pere Quintana i la Rosa Burdó van interpretar uns petits punts del *Treure ball de plaça* al so del violí tocat per en Sergi Renom, tal com feien ells l'any 1953. Vam tenir la sort que poguessin assistir a la festa alguns d'aquests dansaires, als quals vam fer un petit reconeixement: eren M. Rosa Graners, Pere Quintana, Rosa Burdó, Mercè Sala, Climent Romeu, Margarida Petitbò i Rosa Arisa, i no pogueren assistir-hi per motius personals Josep Canet, Maria Estevadeordal, Nati Pladevall i Maria Rius.

L'any 1956 va ser el punt d'inflexió més important per al ball del Ciri, ja que Artur Castany va fer una remodelació completa del ball allargant la partitura, creant una nova coreografia —que és la que se segueix encara ara— i canviant el vestuari pel que es va portar fins fa dos anys. A la festa ens van acompanyar alguns dels dansaires que visqueren aquell moment de canvi, als quals també vam voler fer un reconeixement: Maria Coll, Rosa Picanyol, Rosa M. Valldeoriola, Jaume Valldeoriola, Teresa Ubasart, Montserrat Sala, Sebastià Monsech, Elvira Padrós, Dolors Crusat, com també Pere Clapers, Concepció Riera i Ramon Forcada, que per motius personals no pogueren assistir-hi.

Per concloure la representació de la història del ball del Ciri, vam situar-nos a l'any 1975, quan el ball fou recuperat novament. Aquell any, gràcies a la iniciativa del Casal Parroquial, van prendre el relleu els dansaires que formaven part de la colla sardanista Llaç d'Amistat.

Des de les Danses Tradicionals de Moià ens feia molta il·lusió poder comptar amb tants dansaires per a la festa, però quedava clar que ni l'espai de l'església ho permetia, ni tothom tenia disponibilitat de poder interpretar tot el ball sencer amb els corresponents assajos. Per això hi va haver 104 dansaires que, arribat el moment, van interpretar només el principi i el final del ball, mentre que 36 d'aquests dansaires van interpretar el ball sencer en tres rotllanes: una amb els dansaires que l'interpretaren el 1975, una amb els dansaires actuals i la tercera amb una representació de les diferents èpoques en què s'ha ballat.

La nota musical la hi van posar la Societat Coral La Violeta de Centelles, el cor Taral·lejant Albades de Calders i el Cor Xera de Moià, que cantaren la lletra creada per Artur Castany expressament per al ball i que fou interpretada en els inicis de la seva recuperació, acompanyats per la Cobla Sabadell.

Des d'aquestes línies volem reiterar l'agraïment a l'Ajuntament de Moià pel seu suport, a l'Esbart Rosa d'Abril de Castellterçol per deixar-nos una part del seu vestuari, a les persones que ens van ajudar a reconstruir la història del ball del Ciri, i a tothom qui va compartir una bona estona amb nosaltres i que ens acompanya a cada ballada. Perquè, gràcies a tots vosaltres, les Danses Tradicionals de Moià són més vives que mai!

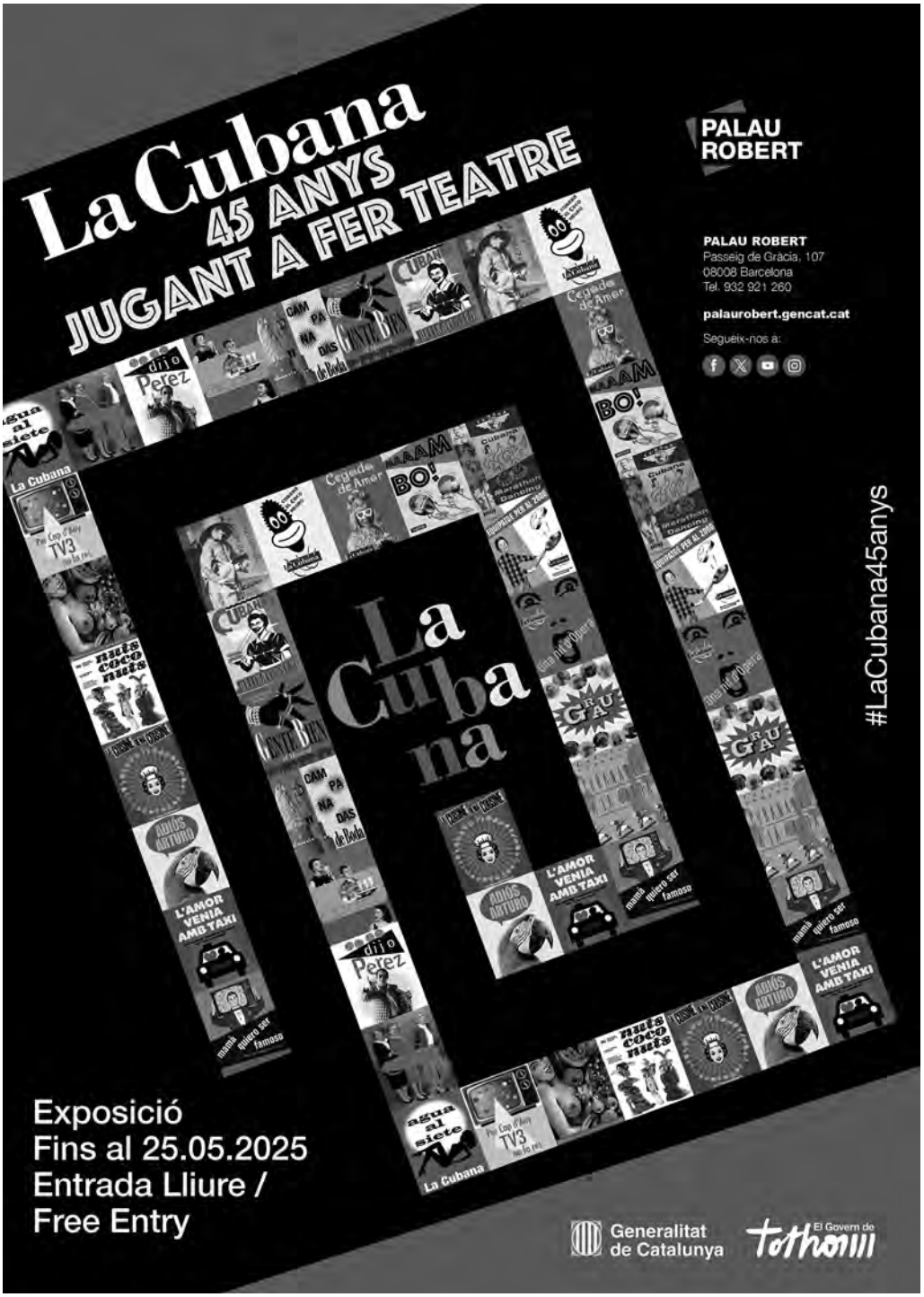
La Cubana
45 ANYS
JUGANT A FER TEATRE
PALAU ROBERT
PALAU ROBERT
Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 932 921 260
palaurobert.gencat.cat
Segueix-nos a:
#LaCubana45anys
Exposició
Fins al 25.05.2025
Entrada Lliure /
Free Entry
Generalitat de Catalunya
El Govern de Tothom

Els carrers s'omplen per veure els Tres Tombs

Elisa Roca

Es va aprofitar la tarda del diumenge 19 de gener, dia en què es van ballar les danses tradicionals, el ball de garrofins i el ball de bastons en el marc de la Festa Major d'Hivern, per a fer el traspàs de la bandera de Sant Antoni Abat cap al banderer d'enguany, Nil Clusella. Durant l'entrada de la comitiva, Gerard Romeu va interpretar magistralment la música del ball del Ciri, que ressonà per tot el temple conferint a l'acte una gran majestuositat.

El banderer, Nil Clusella (fot. Sílvia Sánchez)

Un cop davant l'altar i després que els administradors simbolitzessin el traspàs dels sortints cap als entrants, donant-se una almorratxa, Rosalia Closas, banderera de l'any passat, va fer entrega de la bandera a Nil Clusella. Tots dos feren llurs parlaments de gratitud i enorgulliment de pertànyer a la festa i emplaçaren el públic per al dissabte següent, en què es faria la botifarrada, i per al diumenge dia 26, data de la celebració dels Tres Tombs.

Així, doncs, durant la vesprada del dissabte dia 25 es van repartir un grapat d'entrepans de botifarra, gratuïts per als socis de l'entitat, mentre que, a la plaça Major, els membres del Country Moià feien les diferents evolucions d'aquests balls d'arrel americana. Mentrestant, la colla de grallers van anar a casa dels diferents administradors per anunciar-los la festa de l'endemà.

Un cop arribat el dia, després d'un bon esmorzar, la corrua, encapçalada pels més de quaranta músics de l'Espai Musical, començà a caminar precedint el banderer d'enguany i els sis administradors, els tres sortints —Núria Arisa, Marc Campàs i Pau Campàs— i els tres entrants —Jordi Cuberta, Aleix Clusella i Rosa Maria Forcada—, acompanyats pel Pollo. Seguidament, deu carros i carruatges, una seixantena d'animals, un munt de tractors antics i una parella de la Guàrdia Muntada dels Mossos d'Esquadra van animar la festa. Cal mencionar que la traginera d'honor va ser Clara Renom, cantant moianesa que actualment és en boca de tothom perquè té un paper en l'obra *Mar i cel* i que interpreta, i els qui han vist la representació estaran d'acord amb mi, de manera sensacional. La primícia del matí va ser que es va ballar el contrapàs curt amb música en directe interpretada pels músics de l'Espai Musical que havien acompanyat la comitiva durant tota la festa.

LES ENTITATS INFORMEN

Inici dels 90 anys de la Biblioteca i el Museu. Taller de llana enfeltrada

Museu de Moià

L'agost de 1935 s'inaugurava, a Cal Cristo, la Biblioteca de Moià i, paral·lelament, a Can Casanova, diversos artistes moianesos o vinculats a la vila inauguraven una petita exposició que, amb perspectiva, s'entendria com el primer acte organitzat pel Museu de Moià. Enguany, aquest 2025 ambdós equipaments celebren el seu norantè aniversari de manera conjunta.

És per aquest motiu que al llarg de l'any s'aniran succeint diversos actes relacionats amb l'efemèride. D'antuvi, per la part que correspon al Museu de Moià, ja s'ha dut a terme la primera de les seves activitats. El dia 18 de gener el museu va organitzar un taller de llana enfeltrada que, amb molt d'èxit, va acollir un públic principalment familiar, tot i que també hi van assistir alguns adults de forma individual.

El taller, a càrrec de Montse Torrents, col·laboradora del Museu de Moià i especialista en l'artesania de la llana, se centrava en el coneixement de la tècnica d'enfeltrat, la distinció dels diversos tipus de llana, el seu ús i procedència, els pocs residus que produeix i molt més. Van comptar amb llana d'ovella ripollesa, de tacte aspre i de fibra curta, que tradicionalment s'havia utilitzat per a embotir l'interior dels matalassos. Aquest tipus de llana, per les seves característiques, no serveix per a filar i per això la tècnica per a treballar-la és l'enfeltrat. El curiós d'aquest cas és que l'enfeltrat és capaç de crear un teixit sense teixir. Per a fer-ho, es necessita aigua calenta i sabó, i mitjançant pressió manual es va creant el mateix teixit.

Alhora, en una part més pràctica, els assistents van treballar la llana enfeltrant-la per embolicar una pastilla de sabó i produir així una esponja amb sabó incorporat. Un cop embolicat, el sabó ja està llest per a ser utilitzat; únicament caldrà mullar-lo. S'ha de destacar la propietat d'encongiment que posseeix aquest «envàs», perquè, a mesura que s'utilitza i el sabó es va gastant, la llana s'encongeix i manté la forma del sabó. Cada participant se'n va poder fer un i emportar-se'l a casa.

Taller de llana enfeltrada (fot. Museu de Moià)

En el que resta d'any ja us podem ben assegurar que des del Museu de Moià continuarem realitzant activitats en el marc del norantè aniversari. Mireu de mantenir-vos informats de l'actualitat del museu a través de les seves xarxes socials, així com per les cartelleres distribuïdes per la vila o aquí, a LA TOSCA. Pròximament dues pancartes, una a cada equipament, ens recordaran tot l'any l'efemèride.

Aquests equipaments són de tots els moianesos. Celebra-ho amb nosaltres!

Una llogatera centenària a Can Casanova

Museu de Moià

Des de finals de desembre del 2024 els visitants del Museu de Moià gaudeixen d'un nou element patrimonial que s'exposa al pis noble de l'equipament, la part dedicada a la Casa Museu Rafel Casanova. Ara bé, aquest element no pertany a la vida de Rafel Casanova ni a la vila de Moià del segle XVIII, sinó que està datat de 1904.

Es tracta de la geganta obra de Lambert Escaler, un dels màxims exponents històrics de la creació del món geganter en la cultura mediterrània i autor del nou cap de la geganta de Moià, ja que l'anterior s'havia malmès amb el pas del temps des de la seva arribada a Moià l'any 1883. D'antuvi, es tractava de la representació d'una imatge femenina del segle XIX, tot i que acabà esdevenint la figura d'una princesa, gràcies a la incorporació d'una corona amb l'escut de la vila.

Jaume Clarà i Arisa i Marta de Planell i Mas la descriuen, en l'article «Els gegants de Moià (1883-1983)» (*Modilianum*, 54, 2016), de la següent manera: «Representa una noia jove, de faccions suaus, amb la barbeta una mica sortida, un nas un xic prominent i uns ulls malenconiosos, mig aclucats i subratllats per unes celles estilitzades.»

Malauradament, l'arribada de la guerra civil va comportar una gran destrucció del patrimoni artístic moianès, fet que va afectar la parella de gegants, dels quals únicament es conservà el cap de la geganta. Des de llavors s'ha guardat al Museu de Moià i, tret de la restauració del 2016, no s'hi ha tornat a intervenir.

L'Ajuntament de Moià, el Museu de Moià i els Geganters de Moià l'han volgut posar en valor a través de la reconstrucció del seu cos amb les tècniques, formes i materials que podia tenir la construcció original, alhora que s'ha fet una reproducció del cap original, cosa que permetrà que, en ocasions especials, pugui sortir per al gaudi de tothom. La tasca ha estat duta a terme pel taller Avall (Reus) i ha comptat amb una subvenció per a la restauració i creació d'elements d'imatgeria festiva i de la indumentària de les colles de cultura popular i tradicional del Departament de Cultura.

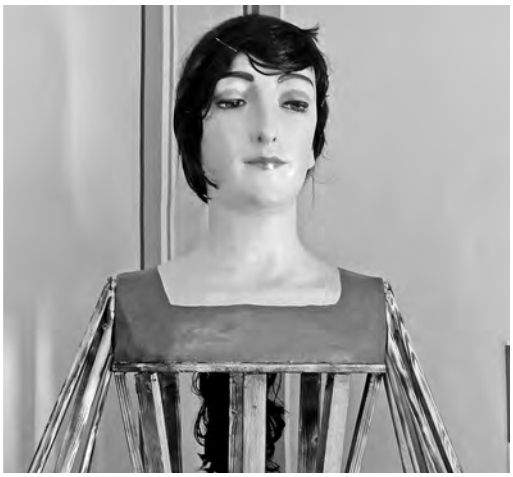

Els gegants de Moià, en la dècada de 1920 (col·l. Manel Alsina). Còpia de la geganta antiga

Ara que coneixes la seva història, és hora que visitis el museu, hi passegis i et retrobis amb una de les primeres gegantes de Moià; això sí, encara sense vestir, ja que és previst que durant aquest 2025 es dugui a terme la confecció del seu vestit. Cal destacar, en aquest cas, que l'exposada és la còpia, perquè el cap original roman de moment a les reserves del museu. Pel que fa al cap original, s'exposarà aviat a la primera planta de l'establiment seguint les mesures de seguretat adients i acompanyat d'un plafó que ens acostarà a la seva història així com a les intervencions dutes a terme al llarg del temps per garantir la seva conservació.

Biblioteca Municipal 1 d'Octubre

La biblioteca de Moià va començar l'any amb el ja tradicional taller de fanalets, en què petits i grans van passar una tarda ben entretinguda confeccionant el seu fanalet per tal de recebre els Reis d'Orient. El mateix dia es van sortejar les quatre paneres literàries: les dues infantils les guanyaren Núria Alcañiz i Nit Vinuesa, i les dues d'adults, Montse Romera i Teresa Rico. L'enhorabona!

El mes de gener va venir carregat de tertúlies literàries: es van iniciar els dos clubs de lectura relacionats amb el Premi Atrapallibres, amb alumnes de 4t i 6è. L'editora i filòloga Agnès Prats va presentar l'escriptor Eduard Girbal Jaume a través de les seves novel·les. En el club de lectura en anglès es va fer tertúlia sobre *Manhattan transfer,* de John Dos Passos, a càrrec de Laura Patricio. I, per tancar el mes, es feu la segona sessió del taller de literatura infantil que dinamitzen Mireia Pujol i Vero Hernando, en què es va fer un repàs de les novetats del mercat editorial i es parlà de les emocions a través dels contes. Aquestes sessions sobre literatura infantil van adreçades a pares, educadors..., a tothom qui estigui interessat pel món del conte. Si voleu assistir-hi, només cal que passeu per la biblioteca a fer la inscripció.

Per tal de celebrar la festa major d'hivern, el divendres 17 de gener hi va haver la sessió de titelles «Cagallufes el follet rondinaire», a càrrec de la Cia. Patawa. És la primera de les activitats per a ce-

Ferran Monsech, Zaida Hernández, Bruna Clarà i Alba Sans (fot. Bibl. 1-O)

CLÍNICA DENTAL
PUJOL

Ctra. de Manresa, 35 - Baixos
08180 Moià
www.clinicadentalmoia.com
Tel. 93 830 06 98
Mòbil 629 058 269

ODONTOLOGIA GENERAL
URGÈNCIES
ORTODÒNCIA
IMPLANTS

lebrar els noranta anys de la biblioteca (1935-2025).

I per cloure el mes de gener hi va haver la primera xerrada sobre artesania d'aquest trimestre a càrrec del Cercle Artístic del Moianès.

Pel febrer la biblioteca va acollir l'exposició sobre els resultats del procés participatiu sobre el Pla de Mobilitat de Moià, realitzada per l'ajuntament.

En el club de lectura «Llegir el teatre» es va comentar l'obra *L'aranya,* d'Àngel Guimerà, a càrrec d'Elvira Permanyer. El divendres dia 14 es va fer la sortida al Teatre Nacional per veure l'adaptació de l'obra teatral feta pel director Jordi Prat i Coll.

També es van realitzar dos clubs de lectura infantils relacionats amb l'Atrapallibres i el club de lectura de novel·la, l'últim dilluns de mes, que va comptar amb el poeta i traductor francès Michel Bourret per tal de comentar la novel·la *L'elegància de l'eriçó,* de Muriel Barbery.

El divendres 21 de febrer es va realitzar l'activitat «Sons per a nadons», a càrrec d'Alquímia Musical, una experiència sonora a través de bols tibetants i diversos instruments de percussió. Aquest mateix divendres també es va fer la presentació dels treballs de recerca de quatre alumnes de 2n de Batxillerat de l'Institut Moianès: Bruna Clarà Fernández va presentar *Noves fronteres en la teràpia: liposomes com a eina per una medicina més precisa i segura*; Zaida Hernández Ordóñez, *Asil a la carta: hi ha refugiats que regularitzen la seva situació abans que els altres?*; Alba Sans Viñas, *The effects of study abroad on language learning*, i Ferran Monsech Tortadès, *Elaboració d'hidromel.* L'enhorabona a tots quatre per la feina feta.

Premsa
Comarcal
rigor i
confiança
ACPC
Associació Catalana
de la Premsa Comarcal
Amb el suport de
Generalitat de Catalunya
Departament
de la Presidència

FINESTRA OBERTA

Les pàgines d'aquesta secció volen ser una finestra oberta a l'obra dels creadors i creadores del Moianès. Un espai perquè es visualitzi la seva obra i perquè ells mateixos, amb les seves paraules, es presentin als lectors de LA TOSCA. «Finestra oberta» vol explorar la creativitat i la diversitat de disciplines artístiques nascudes de la mà dels artistes que nodreixen amb cultura el nostre entorn. – Neus P. Cirera

Aida Mauri. «Casa Ametller»

Textures acríliques i pintura a l'oli. 100 x 81 cm. 2024

En què es basa l'obra: La bellesa estètica, la creativitat enfront de la racionalitat, l'equilibri inestable i l'harmonia. La composició com a fonament sobre el qual s'empren tots els recursos i el color com la més gran de les manies.

Per què? Pintar per pura connexió amb la pintura, per connexió amb el missatge visual que conté i fer que aquesta sigui un reflex de qui és l'artista, per infondre a l'obra aquesta perspectiva única i personal; en aquest cas, romantitzant el nostre entorn i convertint-lo en l'escenari transcendental de les nostres vides.

La inspiració: «Tenim tanta sort que ja no ens sentim afortunats.» Reflectir el drama d'aquesta frase intentant representar la bellesa d'allò que ens envolta. El que pinto ja és art en la seva essència, i és en si un homenatge a l'art, un recordatori de com som d'afortunats i un tribut al món, així com, residualment, una reclamació social. Vull fer-te veure el que a mi em sembla excepcional.

L'estil: La tècnica vol conviure amb la impulsivitat creant així el que jo reconeixeria com un «equilibri inestable» que acaba donant a l'obra tot el seu caràcter i personalitat. Fonamentada en els conceptes més clàssics de la pintura i el dibuix, acaba desenvolupant-se per pura intuïció adquirida en un aprenentatge autodidàctic que acaba fent de nexe entre artista i artesà.

El meu pare: Des de l'edat de dotze anys he tingut la sort de relacionar-me amb alguns dels millors artistes plàstics del panorama espanyol. Ells han estat i seran en gran part la meva escola i no puc deixar d'agrair-los l'acolliment que sempre han tingut i tenen amb mi i el fet que la seva obra fes que m'enamorés de l'art i la pintura només pel fet d'existir. Però sobretot m'agradaria mencionar el meu pare: gràcies a ell em puc dedicar a això. Perquè em duia als certàmens de pintura, em comprava el material, m'acompanyava. Ho he pogut compartir tot amb ell i això ha multiplicat les ganes de ser millor. Gràcies, papa, i també a la gent que sempre m'ha donat suport.

Aida Mauri

Sobre Aida Mauri

La seva obra ens captiva amb un estil molt personal, basat principalment en la importància del dibuix i la perspectiva. Tot, amb una pinzellada espontània i quasi abstracta en algunes parts del llenç. En els seus quadres hi manquen els colors estridents, perquè no ho necessiten per a esdevenir una obra plena de força, emoció i bellesa.

Galeria Arts Fite

Aida Mauri (Moià, 1991). Graduada en enginyeria civil. Actualment la seva obra es presenta en galeries com El Claustre (Girona), Galeria Port (l'Escala), Arts Fite (Sabadell), etc. Ha celebrat exposicions individuals a Catalunya, Espanya i Portugal. Guanyadora de nombrosos concursos de pintura ràpida.

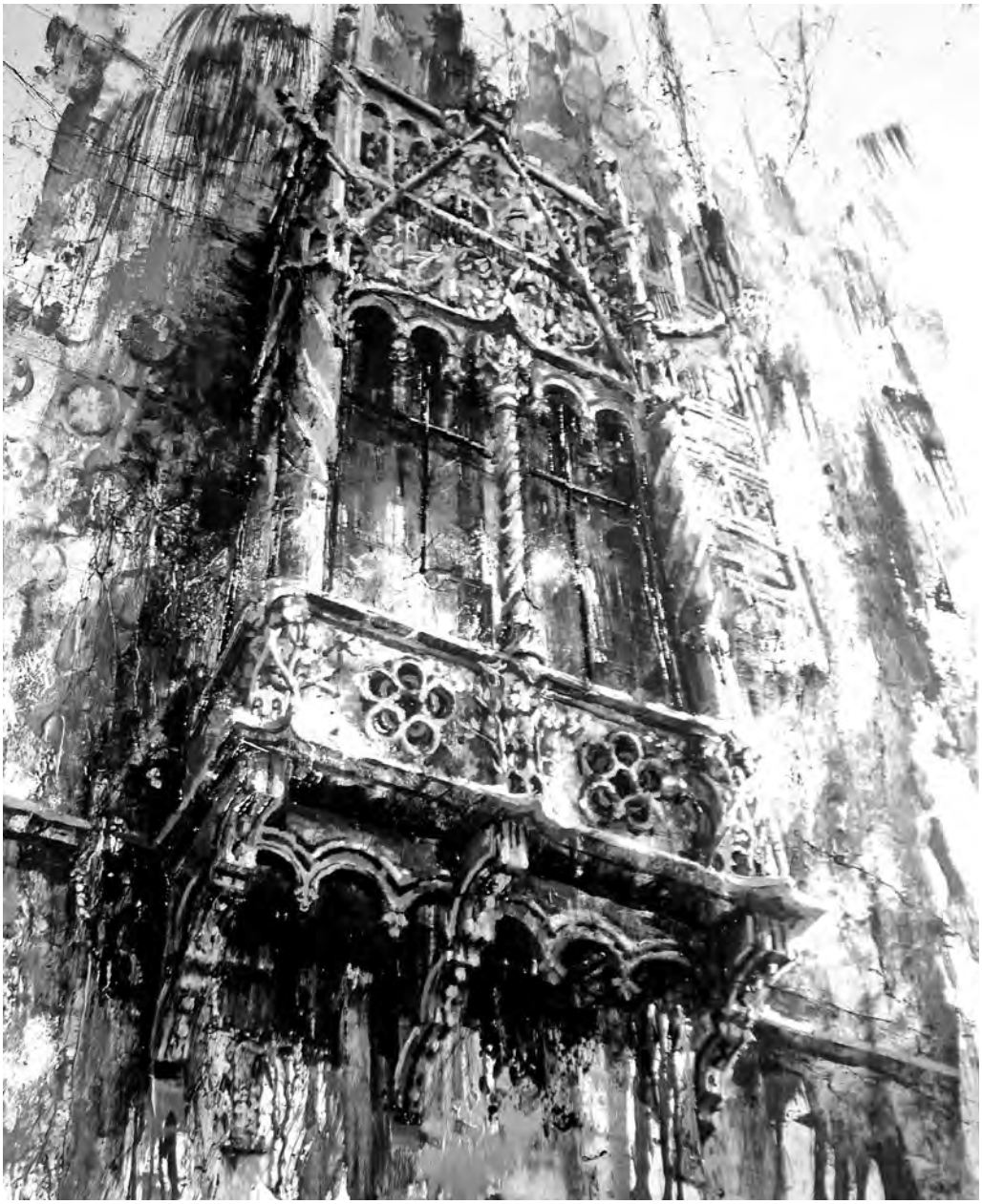

NATURA I SOCIETAT

El control de l'eruga del boix a les Coves del Toll

Xavier Serrano

Antecedents

Ja fa deu anys que l'eruga del boix va arribar a Catalunya i sis que ho va fer al Moianès. A la primavera del 2019 vam iniciar el control als espais verds de Moià, mirador de la Creu i parc, com els espais més afectats. Eren erugues provinents del vol del 2018, i a l'estiu, ja amb un forta presència, vam iniciar el control a les Coves del Toll.

A la primavera començàrem el monitoreig de la plaga i a instal·lar trampes per a seguir-ne l'evolució i quantificar els vols de la papallona. I a l'estiu al parc prehistòric de les Coves del Toll, jo, com a assessor i gestor de la lluita integrada, i en Gerard Fort, com a aplicador quan era necessari, hem efectuat des de llavors el control de manera ininterrompuda. Les aplicacions, però, només van ser necessàries el 2019 i el 2020.

L'eruga del boix

És un lepidòpter d'origen asiàtic, introduït pels humans de forma accidental a Europa, a Alemanya, de caràcter invasor en no tenir depredadors naturals. El seu cicle (vegeu la imatge) és l'habitual en lepidòpters: papallona - posta d'ous - erugues en diferents estadis i mides - crisàlide - papallona. Normalment presenta 2-3 cicles a l'any, el tercer reduït, encara que al Moianès sembla més un allargament del segon. Els dos vols de la papallona presenten màxims: el primer, a finals de juny i primers de juliol (just passat Sant Joan), i el segon, a finals d'agost primers de setembre, allargant-se durant aquest mes.

Els moments de màxima afectació, màxima voracitat i presència d'erugues que mengen fulles de boix i posteriorment el càmbium corresponen al més de juliol-agost, provinents del primer vol, i a l'abril-maig provinent del segon. Això representa que a l'hivern, aquest insecte el passsa en forma d'eruga petita, pràcticament acabada de sortir dels ous, envoltada d'un capoll que es fabrica ella mateixa, on ajunta fulles de boix per protegir-se del fred i dels depredadors.

Objecte i criteris

A les Coves del Toll, l'objectiu, més enllà del control de la plaga, pren rellevància la gestió dels costos:

• Costos ambientals: parc situat enmig d'Espai PEIN, de gran valor natural i afluència de visitants; cal actuar sempre amb la repercussió més baixa per a l'entorn i el medi, fauna, flora i edafologia, sense afectar els cursos d'aigües per poca que en baixi ara; la utilització d'insecticides, encara que siguin autoritzats en conreu ecològic, no deixa de tenir afectació sobre els insectes dels espais naturals, que formen part dels nostres ecosistemes.

• Costos econòmics: la zona del parc és extensa (4 ha) i per la seva orografia és difícil d'accedir a tots el racons perquè els tractaments tinguin impacte; el pressupost del parc és el que és i retirar diners d'altres necessitats podia ser necessari, però gens convenient.

• Costos antròpics: les coves reben molts visitants i, per orografia i densitat del parc, la mobilitat i el desplaçament és molt dificultós amb els equipaments amb què s'hi pot accedir.

Monitoreig i control

Des del 2019 i de manera ininterrompuda col·loquem, de maig a octubre,

trampes de feromones sexuals per a atrapar adults; així valorem la intensitat de la plaga i preveiem amb antelació el grau i el moment de l'afectació dels boixos. En paral·lel i al llarg de tot l'any es busquen i detecten les erugues, ous o crisàlides i s'avalua tant la quantitat present com el nivell d'activitat i l'afectació als boixos, la defoliació. L'anàlisi i l'encreuament de totes les dades determina si cal o no actuar i el moment òptim per fer-ho.

Evolució i tractaments

La primera consideració que s'havia de tenir clara és que el parc estava totalment envoltat de matollar i boscos amb boixos, i que la evolució no solament depenia de la situació dins el parc. El 2019 la plaga va arribar de forma sobtada i explosiva, tenint a l'estiu ja una forta presència d'erugues, amb molts boixos amb defoliacions importants, per la qual cosa a començament d'agost ja es va fer un tractament per mirar d'aturar l'afectació i la propagació. A finals de mes i durant el setembre les captures de papallones van arribar a la xifra de 26.337 en un sol vol i per 13 trampes instal·lades, cosa que ja ens feia preveure l'any 2020 que ens esperava. A finals de març i sobretot a l'abril varen començar a sortir i desenvolupar-se les larves que havien passat l'hivern a les fulles dels boixos. Per això a començament de maig es va fer un nou tractament, amb resultats força positius, que ens va permetre de poder esperar el següent vol.

En el vol de Sant Joan d'aquest any les captures van estar per sobre de 12.000 papallones, amb el mateix nombre i distribució de trampes.

Cal mencionar que, encara que a les coves teníem defoliacions rellevants però no totals de boixos, als voltants, especialment al pla de Cospinar, les defoliacions i

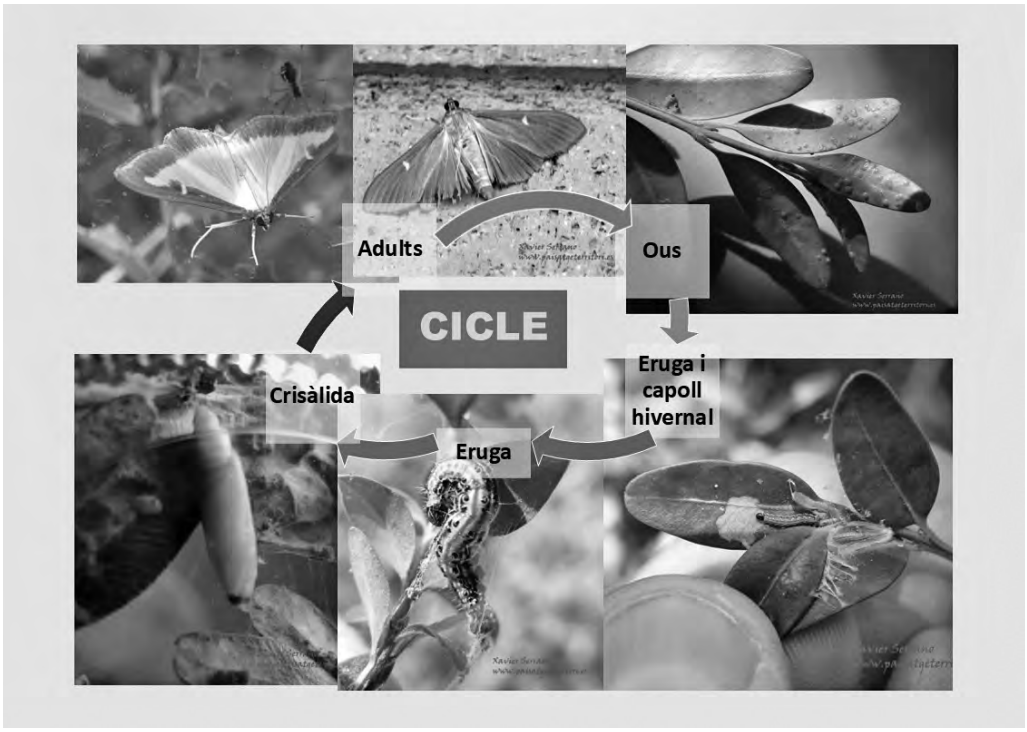

Cicle de vida de l'oruga del boix

l'afectació de l'escorça era gairebé total. A finals de juliol vam tornar a fer tractament, amb una bona part d'erugues encara no gaire desenvolupades, però el nivell de plaga i afectació ja era enorme. El resultat d'aquest, ràpidament, es va veure superat per l'arribada des de dalt dels cingles i marges d'erugues dels voltants, que en haver consumit les fulles dels boixos es despenjaven cap al parc a menjar. Vam fer un nou tractament a inicis d'agost.

En el següent vol, sempre amb les mateixes trampes, les captures no van arribar a 1.000; suposem que les bestioles es van desplaçar a zones on poder trobar més menjar, perquè tota aquesta zona ja estava arrasada.

A les coves hi ha alguns boixos, als extrems, força defoliats i, la gran majoria, amb defoliacions visibles però parcials. En cap moment no s'arribà a afectar el càmbium, fet que permeté que aquella mateixa tardor els boixos rebrotessin i a la primavera següent ja presentessin un aspecte força normal. Des de llavors, encara que sempre presents, l'afectació i les captures han estat testimonials.

La mitjana de tractaments que s'ha fet per a conservar els boixos, en general, en parcs ha estat d'entre quatre i cinc anuals; a les coves n'hem fet quatre en total.

Estat actual

Al llarg del 2024 hi ha hagut un repunt perceptible d'eruga en els espais verds, a Montví i, més lleuger, al parc municipal, que de moment no s'ha traslladat a les coves. Tampoc s'ha reflectit en les captures de les trampes. Això ens fa preveure una primavera tranquil·la, però incrementant la vigilància. Molts dels boixos en bosc i matollar molt afectats els darrers anys han rebrotat i es troben en llocs on no s'actua ni vigila, de manera que són un hoste fàcil de colonitzar i poder reproduir-se amb facilitat.

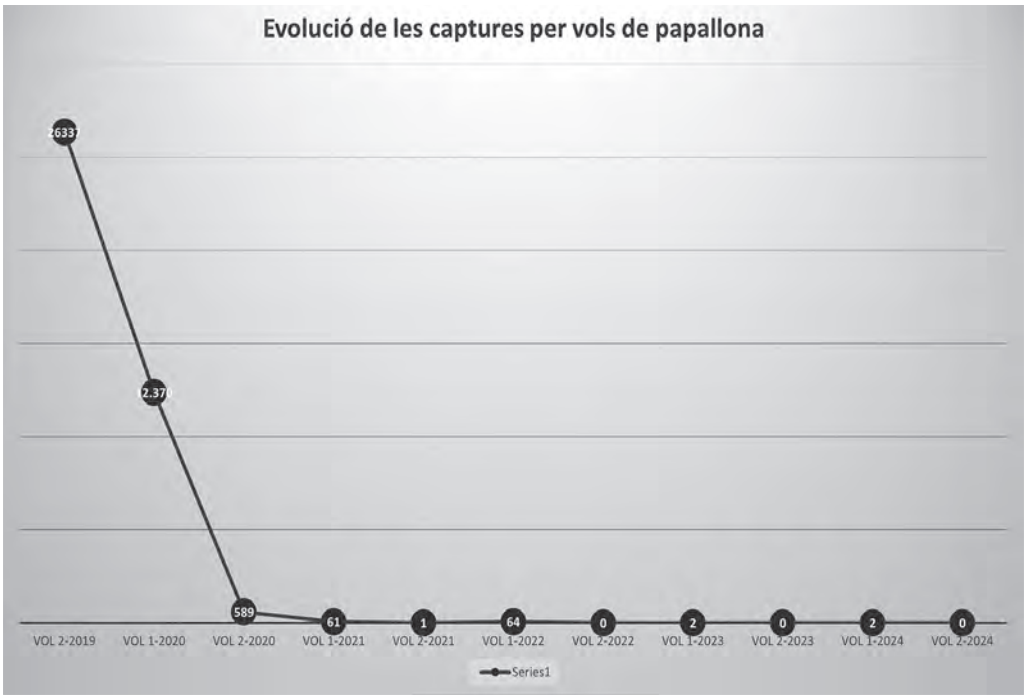

ESPORTS

Antics futbolistes del C.E. Moià (14)
Francisco Murcia Mateo

Joan Riera

En el vuitè partit de lliga jugat a casa entre el C.E. Moià i el C.E. Sant Hilari-Font Vella, que va acabar amb el resultat de 2 a 3, fou homenatjat Francisco Murcia. El Paco Murcia, de vuitanta-quatre anys, treballador del ram de la construcció i bon esportista, va jugar amb el primer equip del C.E. Moià de 1962 a 1977 aproximadament. També va competir vint-i-cinc anys a la petanca, formant molts cops equip amb Enric Pascual i Sebastià Tria, defensant sempre els colors del C.E. Moià. El dia de l'homenatge es va presentar al camp amb la seva família, feu la sacada d'honor i rebé un diploma d'agraïment de part del C.E. Moià. Quan el vàrem anar a entrevistar a casa seva ens acollí amb molta cordialitat i, entre altres coses, ens va dir això que segueix:

«Nací en Almería capital. Allí, si preguntas quién es Paco Murcia, nadie lo sabrá, ya que todos me conocen como Paco "el majo". En Moià llegué el año 1962 y trabajé en la construcción. Me tiré una semana aquí trabajando y ya me quería ir por el frío. Juan Martínez, amigo mío, que también es de Almería, le dijo al Gaja que yo había jugado al fútbol y que podía jugar en el Moià. Gaja me dijo que viniera al día siguiente, que jugábamos aquí en Moià contra el Castellterçol. Y ya jugué. Yo era defensa izquierdo (carrilero), el Luis Serra central, que, por cierto, era fuerte y muy ágil, y de defensa derecho jugó Luis Serracarbasa, también muy bueno. Ganamos por 3 a 0 y todos me felicitaron el día que yo debutaba con el Moià. Luego traje a Concha, mi mujer, y aquí me quedé por el fútbol. Continué trabajando en la construcción hasta que me jubilé. Todo lo que es la gasolinera lo piqué yo solo con un pico y un *perpal* y... en verano. Lo allané. Jugué quince años con el Moià. Recuerdo que de portero estaba Puig, que era muy bueno; también jugaban Elías, Paco Martínez, Tomás y Antonio Castaño, José María y Jordi Renom, los dos hermanos Dalmau, el Bou... En aquellos tiempos el que no jugaba mucho ya se iba retirando. El Castellterçol también tenía un equipazo con los dos hermanos Bassas, el Sastre que jugaba de delantero centro, Paco de la Viuda... Una vez, en un derby en Castellterçol, a uno de los hermanos Bassas, que jugaba de portero, yo le rompí de un balonazo una medalla de oro... y la perdió. Él me llamó y yo pensé que le había hecho daño. Me dijo que daño no, pero que a ver si le encontraba la medalla. Y mira tú, la encontré y se la devolví. Él me abrazó. El Bassas delantero era muy alto. Yo no le podía disputar el balón en el salto, pero me adelantaba y se lo quitaba. Nosotros también teníamos un muy buen equipo y casi siempre ganábamos al Castellterçol. En el campo viejo del Moià había más gente que ahora, porque no había coches, y todas las chavalas jóvenes venían a vernos. Cuando terminaba el fútbol se iba al cine y al baile al Círcol o al Sant Graal. De presidentes del Moià, recuerdo a Manel Coll, a Cándido [Gudayol], a Sebastián Petitbó, pero Gaja lo llevaba todo. No teníamos entrenador y solo entrenábamos alguna vez el sábado por la tarde. Había unos señores que nos daban cien pesetas por cada gol que marcaba el equipo del Moià tanto en casa como fuera. Uno era el Sr. Godó, el otro el Sr. Cándido y también el Dr. Oriol. Recuerdo que el que no se perdía ningún partido era el farmacéutico Sauqué y su

esposa Rosa. Venían a vernos a casa y a fuera. Con el camión del Carbonellet una vez ya nos quedamos tirados nada más salir, aquí en el Molino del Pujol. Luego a Carbonellet le tocaron un puñado de millones en la lotería y compró un bus nuevo. A veces también nos llevaba el padre de los Iglésias con el camión. No es como ahora, que si hay once jugadores hay veinte coches.

»Una vez lo pasé mal en el campo del Pont de Vilomara. Como que yo era extremo y corría mucho, la gente intentaba frenarme con la punta de los paraguas, ya que allí no había vallas ni nada. Jugando en Santa Perpètua me pegaron un leñazo. La única lesión que tuve. De masajista allí teníamos a Ramon Marsinyac, que trabajaba en la farmacia. Me curó y me dijo: "¡Paco, no puedes jugar!" Le digo: "¡Tú líame aquí algodón y lo que quieras, que yo quiero jugar!" Íbamos ganando por uno a cero y a última hora nos empataron. Allí mismo al Pepe del Bar Martí le partieron la cabeza y tuvieron que llevarlo al hospital rápidamente porque hechaba sangre. Yo seguí jugando.

»A parte de Manolet, también tuvimos un masagista que se llamaba Luis. El pobre era sordo, vivía en la calle del Vall. Había sido masajista del Sabadell. Cuando nos hacíamos daño algunos, íbamos allí y él nos curaba.

»Habíamos jugado incluso en Fígols, en la Pobla de Lillet, donde jugué recién casado. Recuerdo que allí para ducharnos lo hicimos debajo un carro y con una manguera y... nevando. También ganamos. Todos los campos eran de tierra, pero en Caldes de Montbui ya tenían hierba.

»El hermano del Granoia, el Pompili, cada domingo que jugábamos en casa nos traía una botella de coñac. No se quién se hizo daño y, cuando el árbitro paró el partido, trajeron la botella de coñac y entre otros y yo empezamos a beber coñac dentro del campo.

»Un día yo marqué un gol y el árbitro lo anuló por fuera de juego. Le recriminé fuerte a él y me cayeron diez partidos de sanción, pero pude jugar igual con otra ficha. Al pasar revisión decían: "¡Fulano de tal!" Yo respondía, levantaba el dedo y pasaba. Me gustaba tanto jugar que no había fallado ningún partido. Cuando nos retiramos, jugamos algunos partidos de liga con el Moià, pero de veteranos. Jugábamos con equipos de la parte de Manresa. Luego ya *plegamos* todos.

»Muchos me decían: "¡Con lo chiquitillo que eres pegas fuerte, eh!" Yo les decía: "¡Que quieres que espere!, ¿qué me peguen los otros? ¡Hay que espabilarse!" En el fútbol, como aflojes en una mala entrada ya estás listo. Pero en nuestro equipo había muy buena armonía, por eso el equipo funcionaba. Cuando salíamos de la caseta decíamos: "¡A por todas!"»

Odontologia conservadora i estètica
Endodòncia i pròtesis
Odontopediatria
Ortodòncia
Cirurgia
Implants i periodòncia
Blanquejaments

Visites diàries

CLÍNICA DENTAL ANFRUNS

Dra. Carlota Anfruns Damians - Odontòloga i Màster en Od. Integrada d'adults
Dr. Lluís M. Anfruns i Serra / *Metge - Estomatòleg*
Av. de la Vila, 3-5 - 08180 Moià - Tel. 93 820 81 28

Sacada d'honor. Amb Ll. Serracarabasa. Jugador de petanca, amb S. Tria i E. Pascual

PERFILS

Teresa Berengueras i Rafa Esteve, dos periodistes a Castellterçol

Xavier Rius Sant

Des de l'abril del 2012 viuen a Castellterçol Teresa Berengueras, coneguda periodista de premsa del cor, nascuda a Castellar del Vallès però amb arrels familiars a Santa Maria d'Oló i l'Estany, i el periodista valencià Rafa Esteve Casanova, tots dos jubilats però que encara escriuen i apareixen en els mitjans. Al Rafa, que té uns comptes de Twitter i Facebook força actius, el podem llegir cada setmana al diari valencià *Levante-EMV* i al digital *Siglo XXI*. I a la Tere la vam tornar a veure a l'especial de TV3 d'homenatge a l'Àngel Casas. I és que era ella qui, quan no hi havia internet ni telèfons mòbils sinó tan sols guies telefòniques i contactes de coneguts, després de localitzar els mànagers a París o Los Angeles, contactava i portava a l'«Àngel Casas Show» de TV3 primer, i després a «Un día es un día» a TVE cantants i actors d'arreu d'Europa i dels Estats Units. «Als europeus era més fàcil convèncer-los —diu ella—, però als dels Estats Units costava més. Era abans de les Olimpíades i, quan sentien que els proposàvem de venir a Barcelona, molts no sabien on era, ja que ubicaven Barcelona en un lloc indeterminat entre Puerto Rico, Mèxic i Argentina.»

La Tere va aconseguir portar a TV3 personatges com Alain Delon, Catherine Deneuve, Jane Birkin, Rock Hudson, Robert Mitchum o Anthony Quinn. I, com diu ella, «quan venien a Barcelona se'n feien ressò diaris i revistes de l'Estat, i molts actors i cantants espanyols es van adonar de la importància que tenia ser entrevistats per l'Àngel a TV3 i llavors volien venir». El programa durà gairebé quatre anys i el 1990 l'Àngel Casas amb la Tere en el seu equip van passar a fer «Un día es un día» a TVE, programa pioner perquè acabava habitualment amb un *striptease*. La Tere recorda que va intentar contactar un ballarí masculí que actuava a Londres, fent *striptease*, perquè vingués, però no va ser possible per qüestions d'agenda.

Això explica la Tere al menjador de casa seva a Castellterçol mentre el Rafa, que xerra menys, l'observa amb una mirada que denota una certa admiració. Però el Rafa no sempre va mostrar devoció envers alguns dels programes on era ella. L'any 1999, coneguda ja com la *Terebere*, intervenia en el programa «Tómbola» del Canal 9, la televisió valenciana, en un moment en què ells encara no es coneixien, i el Rafa va fer un article a *Levante* on deia: «Quan els dijous a la nit els poetes valencians ens reunim per arreglar el món, a Canal 9 amb Tómbola engeguen el ventilador de la merda.» En aquells anys, mentre des de Canal 9, «Sabor a ti» d'Antena3 amb Ana Rosa Quintana, i després a uns pocs programes de «Sálvame» de Tele5, ella parlava del cor i els famosos, el Rafa escrivia de política i sobretot de cantants i escriptors que coneixia bé, com Raimon, Ovidi Montllor, Maria del Mar Bonet o el grup musical Al Tall a la premsa valenciana i també al diari *El País*. Si la Tere va començar a escriure com a corresponsal d'*El Correo Catalán* del seu poble i comarca, amb només catorze anys, i després com a redactora de societat i temes varis, el Rafa, uns anys més gran que ella, a part d'escriure poesia, començà a publicar sobre temes culturals a la revista valenciana *Gorg* i després a les catalanes *Canigó* i *Oriflama*, compaginant el periodisme amb la seva feina com a assessor jurídic.

Com explica la Tere, abans de conèixer-se en persona es llegien mútuament en un blog d'internet de la periodista Pilar Eyre en què tots dos col·laboraven. I ella començà a sentir-se atreta pels seus poemes. Es van donar els telèfons, parlaven i s'enviaven *mails*. L'any 2007, una nit en què ella va anar a València a cobrir un acte, en acabar es van trobar i des d'aquella mateixa nit començà la seva relació de parella.

Amb ell ja jubilat, després de viure a Barcelona, van venir a Castellterçol el dia de Sant Jordi del 2012, i l'alcalde Manel Vila els va casar a la Casa-Museu Prat de la Riba el juliol del 2014. «Vam venir a parar aquí —diu la Terebere— perquè volíem estar en un poble ni molt petit ni molt gran que tingués de tot, també centre d'atenció primària, i que estigués no molt lluny de Barcelona, i una cosina ens va informar de diversos pisos que es llogaven, i ara estem vivint en aquest que està en una planta baixa.» Aquest fet no és menor, donat que la Terebere, encara que asseguda als platós no es veia, té una minusvàlua en haver patit de nena la poliomielitis. Aquells primers anys a Castellterçol ella col·laborava amb una pàgina setmanal al *Punt Avui*, si bé la gent, pel carrer, la reconeixia com la que sortia feia uns anys en el programa «Com a casa» de TV3 amb la Mari Pau Huguet. Establerta ja a Castellterçol, va col·laborar amb el programa «Trencadís» de 8TV, programa que, com diu la Tere, «volia agafar l'audiència del "Sálvame", fent la competència a TV3, cosa que era molt difícil».

Preguntats sobre com veuen la situació política de Catalunya i el País Valencià, el Rafa diu: «Si per a la dreta a Madrid "l'enemic" és ETA, a la dreta valenciana el que la mobilitza és l'anticatalanisme, i el Procés la va despertar. El 2015, a Valèn-

Teresa Berengueras i Rafa Esteve (fot. X. Rius)

cia, després de tants anys de corrupció del PP governava l'esquerra i ara ja sabem qui mana.» Preguntada la Terebere si ara que s'ho pot mirar des de la distància des del pis de Castellterçol amb vistes al bosc, on els colors canvien a poc a poc, s'animaria a escriure del brogit d'aquells anys a la premsa del cor on tot anava tant de pressa i dels secrets de famosos, em diu que «si fes un llibre seria per explicar que la premsa del cor no és tan sols del cor».

LLETRES

Nit de Reis

Carme Sala

En aquesta nit màgica, atreta pel fragant rastre del fum d'espígol i pel guspireig llunyà de les flames, m'he trobat enmig d'una alegre multitud de gent contemplant els Reis d'Orient. M'aturo al costat de la carrossa del Rei Negre, el més sol·licitat! Envoltats per una aurèola enlluernadora, mares i pares somrients lliuren les seves criatures de cabells resplandents com fils d'or als braços de Sa Majestat de bruna bellesa, símbol de la meravella arribada de terres enllà, on cavalquen les dunes. I mentre gaudeixo d'aquesta encantadora escena, un pensament fugaç creua el meu trosset de cel: —Demà, però, quan ja no quedi ni rastre de la màgia, qui s'interessarà per la vida d'aquest home negre arribat de terres enllà?

Versos diversos...

Baltasar Fonts

Mary Wollstonecraft Shelley va ser una escriptora reconeguda, principalment, per ser autora de la novel·la gòtica *Frankenstein*.

En aquest petit poema, sorprenent i enginyós, hi ha una petita mostra de la seva capacitat imaginativa.

Vegeu:

Vora l'aigua

M'agrada aquesta pedra
rosada i un poc boteruda.
Em recorda un cor cansat
—com ara el meu, que mai
no he vist.

La deso en l'escalfor de la mà,
la incubo amb minuciosa tendresa.

Insectes i astres aturen el vol:
escolten.

La pedra comença a bategar
i obre els ulls
en la foscor inhumana del puny.

Xavier Pla i Marc Recha parlen de Josep Pla

Roser Portet

Tant Xavier Pla, professor de literatura catalana i literatura comparada de la Universitat de Girona i autor de la biografia *Un cor furtiu: vida de Josep Pla*, com Marc Recha, reconegut guionista i director de cinema —ambdós amb grans dots comunicatives—, ens van tenir enganxats a la dinàmica conversa que van mantenir entorn el personatge Josep Pla.

Dir personatge de Josep Pla és per dir-ne alguna cosa, perquè va més enllà: escriptor, reporter, figura ambivalent de la cultura a Catalunya, murri, provocador, conversador, egoista, *bon vivant*... Tant si l'hem llegit com si no, la seva figura no deixa ningú indiferent. Gelós de la seva vida, donava al públic engrunes de la seva realitat.

La xerrada, arrencada amb la biografia, ens va endinsar en un Josep Pla poc conegut en general. Hi vam conèixer un Pla que sabia fer de la seva imatge una figura que transcendia la seva obra, un camí per a arribar-hi. Per exemple, la primera vegada que apareix amb boina és a la portada de la revista *Destino*, a principis dels anys seixanta, i, des d'aleshores, en l'imaginari dels ciutadans és difícil no pensar-hi sense. Un altre tema poc aprofundit és el de les dones i la relació que hi va tenir, un pou per a capbussar-nos-hi!

Minuciós a l'hora de guardar tots els objectes que l'envoltaven, l'autor del llibre va trobar els tresors que guardava l'escriptor sistemàticament: tots els bitllets de viatges, cartes, fotografies, papers dispersos... això sí, per arremangar-se, perquè de qualsevol calaixera sortien papers que il·luminen sobre com va viure, com es relacionava, quins interessos tenia, amb qui s'escrivia i com arribava al seu públic lector.

L'entorn de la trobada, el restaurant Les Voltes de Sant Sebastià el dia 18 de gener, fou un espai ideal per a l'intimisme que requeria l'activitat, per a sentir-nos abduïts per les paraules i en bona companyia, tot preparat per iniciativa de Jaume Castany, gran amant de la cultura, en un sentit ampli de la paraula, des de la gastronomia, a les lletres, l'art..., i del seu poble, fomentant la cultura i alhora fent que se senti el que es fa en el territori.

Xavier Pla i Marc Recha, a Les Voltes de Sant Sebastià (fot. Jaume Castany)

PUBLICACIONS

Vint excursions pel Moianès

Roser Portet

El divendres dia 14 de febrer va tenir lloc la presentació de la guia del Moianès, publicada per l'Editorial Alpina, obra de l'excursionista osonenc Salvador Vilà Caralt. L'acte es va organitzar com a taula rodona, conduïda per la periodista Griselda Guiteras, amb intervencions de l'autor, de Pere Bach, excursionista membre del GEMI, de Núria Padrisa, excursionista i organitzadora d'excursions amb Rivendel, ambdós amb trajectòries d'interessos pel territori i l'afició a recorre'l sigui a peu o en bicicleta, com també de Josep M. Musach, director tècnic de l'Editorial Alpina.

La guia és un recull de vint excursions, dues per cada poble de la comarca, si bé tothom va reconèixer que eren poques i que donaria per a una col·lecció de guies, sobretot si es té en compte el que apuntava Salvador Vilà, que havia triat els camins per on trobava que hi havia més punts d'interès, que les alternatives eren múltiples, però que s'havia de decidir per una via, perquè anar d'un punt a l'altre no és el que perseguia, sinó poder explicar també tot l'entramat que et comunica el territori que recorres, la seva història, la diversitat natural i les històries que s'hi generen, tot plegat complementat amb fotografies.

Pere Bach va fer evident que és una mica empipador que l'hagi fet algú de fora de la comarca, però reconeixia l'expertesa i el bon treball de l'autor. També destacà que el Moianès és un territori on hi ha grans extensions sense la petja humana que vagi interrompent el paisatge més proper a les grans urbs; el Vallès ja no permet aquests recorreguts per una natura extensa.

Núria Padrisa va constatar la sort de trobar molts punts d'interès quan caminem per la nostra comarca: una masia, un dolmen, uns sembrats, bestiar que hi creix, un determinat tipus d'arbre, unes altituds molt diferents que fan que hi hagi molta diversitat.

Josep M. Musach va parlar amb gran entusiasme de les guies, aclarint que no són solament guies de tot allò que amb un clic trobes a internet, sinó reculls ben

G. Guiteras, S. Vilà, P. Bach, N. Padrisa i J.M. Musach (fot. Alfons Romero)

documentats del territori, de les seves peculiaritats naturals, de les seves històries i dels punts d'interès forjats durant segles i que modulen el mosaic dels nostres paisatges. L'Editorial Alpina va trobar en Salvador Vilà algú minuciós i ben documentat que podia fer aquesta feina, sobretot amb el precedent que també és autor de la guia de la mateixa col·lecció dedicada al Lluçanès.

Glosses evangèliques amb accent moianès

Josep Ruaix i Vinyet

Del 29 de novembre del 2020 al 26 de novembre del 2023 es van publicar en el *Full Diocesà* de Vic-Solsona les glosses de l'evangeli de diumenges i festes redactades per Carles Riera, prevere moianès. Doncs bé, ara han sortit aplegades en un llibre (afegint-n'hi algunes d'inèdites). Aquest llibre es titula *Fe i vida*, és editat per Claret (Barcelona, febrer 2025) i ocupa 218 pàgines.

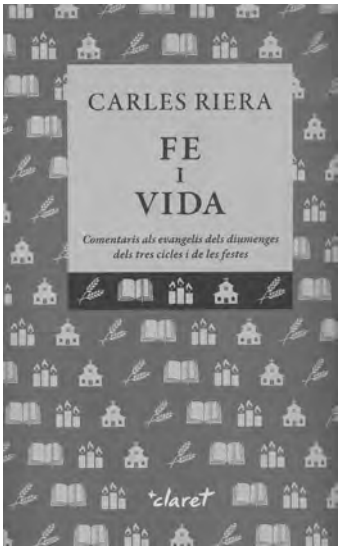

A més de prevere, l'autor és «home de lletres», com diu el prologuista, el P. Josep M. Rambla, jesuïta. Per això les seves explicacions, de caràcter fonamentalment teològic, van revestides de bellesa lingüística i literària, com es pot veure de seguida en aquest petit fragment: «Creure significa descobrir la realitat que sobrepassa el món, la roca on estintolar-se davant l'embat de les onades, l'amor que ens abraça quan el vent bufa amb força» (p. 52).

Atent a la realitat actual, el filòleg-pastor mira de presentar el missatge religiós de manera convincent, apel·lant a la capacitat de pensar innata en l'ésser humà però sense tecnicismes i servint-se oportunament de citacions de teòlegs, filòsofs i literats. Un parell d'exemples: «Tenir fe en el més-enllà t'ajuda a viure el més-ençà» (p. 25); «El teòleg Karl Rahner es refereix bellament al buit que anomenem mort inundat pel misteri que anomenem Déu» (p. 105).

Així mateix, bastant sovint hi aflora el lingüista, com ara: «*Neguit* és una d'aquelles paraules típiques del català que no tenen una correspondència exacta en castellà (com també *esma*, *rai*, etc.)» (p. 43). I, algun cop, hi treu el cap l'home amb sentit de l'humor (p.e., pp. 130 i 167). Sigui com sigui, el llenguatge és precís, ric i plaent, propi d'un bon escriptor.

L'accent moianès, concretament, el trobem en l'ús del verb *recebre*, variant antiga que ha perviscut a Moià (i altres llocs) quan diem, per exemple, *anar a recebre els Reis* (cf. p. 25). També en la glossa inspirada en els *Goigs a la Mare de Déu Assumpta de Moià* (p. 195).

Una síntesi de tot el llibre, i alhora una justificació del títol, ens l'ofereix l'autor quan afirma: «No hi pot haver separació entre fe i vida, entre mística i compromís» (p. 175).

Realment, es tracta d'una valuosa aportació del nostre convilatà a la cultura cristiana i catalana. Més encara: transcendirà el nostre àmbit lingüístic, perquè se'n prepara una edició en anglès.

Revistes

—**Catalunya Cristiana**, 12-1-2025 i 19-1-2025, amb, respectivament, l'article «Religió i ciència» i la ressenya titulada «L'estil porcelià», ambdues col·laboracions signades per Mn. Josep Ruaix i Vinyet.

—**Full Diocesà**, Vic-Solsona, 12-1-2025, amb la notícia «Josep Ruaix, primer diploma de col·laborador distingit de l'Institut d'Estudis Catalans**».**

—**Full Dominical**, Barcelona, 23-2-2005, nota sobre la publicació del llibre *Fe i vida*, de Mn. Carles Riera.

—**Serra d'Or**, febrer 2025, amb l'article «Marcel·lí Antúnez, sàdicament sota el volcà**»,** signat per Joaquim Noguero.

Diaris

Regió7

3-1-2025
«L'Ateneu de Moià reclama solucions a "la manca d'equipaments" per a entitats. El col·lectiu considera que, malgrat els projectes anunciats de rehabilitació de Cal Comadran i Les Faixes, no hi haurà un pla de futur clar per a donar cabuda a les associacions».

10-1-2025
Una escola del Moianès, un exemple per al país. La consellera Esther Niubó visita un centre que treballa el projecte RuraLAB de la FUB per apropar la ciència a l'escola més petita», notícia de primera pàgina, ampliada a l'interior; es referia a l'escola de Sant Quirze Safaja.

14-1-2025
«Una col·lecta popular pot salvar una activitat agrària en perill al Moianès. L'associació la Datzira, de Castellcir, ha obtingut 22.091 euros per a construir un pou».

15-1-2025
«Els bombers de Moià, a la Biennal de Venècia. El Ministeri d'Habitatge ha seleccionat el parc per a representar l'Estat en la prestigiosa mostra internacional d'arquitectura», notícia de primera pàgina, ampliada a l'interior.

24-1-2025
«Finca't de Moià: "També hi ha una manera ètica de fer d'immobiliària". Una agència del Moianès va fer l'any passat un bustiatge que es va centrar en habitatges buits per posar-los al mercat sense buscar un rendiment propi».

25-1-2025
«Moià fa visitable la primera de quinze trinxeres republicanes de la guerra civil», notícia de primera pàgina, ampliada a l'interior.

29-1-2025
«Dues científiques de Moià i Manresa explicaran com se sentirà la dona a Mart. Anna Bach i Estel Blay participaran en la missió catalana Hypatia, una simulació pionera al desert de Utah», notícia de primera pàgina, ampliada a l'interior.

30-1-2025
«Ecologistes porten al Parlament el rebuig a l'ampliació de l'escorxador de Moià. Representants de la plataforma i d'una entitat veïnal van tenir una trobada amb diputats per transmetre'ls també la seva oposició a la planta de biogàs».

4-2-2025
«Commoció a Moià per la mort d'un jove en caure-li una peça de formigó», notícia de primera pàgina, ampliada a l'interior.

8-2-2025
«La vida marciana de les científiques de Moià i Manresa. La matemàtica Anna Bach i l'enginyera aeroespacial Estel Blay, de la missió que simula la vida a Mart en una base del desert de Utah, als Estats Units, viuen les primeres experiències trepitjant el planeta vermell», reportatge signat per Queralt Casals. «La Kedada Trail de Castellterçol recull més de 9.000 quilos d'aliments per a la Creu Roja». «Solsona, Moià i la Seu, les capitals de comarca sense cap càrrec de confiança a l'ajuntament».

12-2-2025
«Envien a judici un veí de Moià per violar la filla de la seva parella. El fiscal demana que indemnitzi la mare, com a representant de la víctima, amb 30.000 euros». «El tren transversal té un pla vigent que afecta municipis del Bages i el Moianès. El Pla Director Urbanístic de la proposta ferroviària es va aprovar el gener del 2010 i s'haurà de replantejar el 2026 si no hi ha projecte constructiu fet. Afecta Avinyó, Sallent, Castellfollit, Manresa, Sant Fruitós, Sant Salvador i Santa Maria d'Oló». «El cap de la Guàrdia Urbana de Calders rep una condecoració».

24-2-2025
«Oló inicia les obres de la futura llar d'infants, que preveu estrenar al gener. L'equipament s'ubicarà en un edifici de nova construcció lluny de l'actual, situat al costat de l'escola i amb capacitat per a una trentena d'alumnes. La nova llar d'infants costarà uns 475.000 euros, per als quals hi ha una subvenció que en cobreix el 60%».

EL 9 NOU

9-9-2024
«Moià i l'Escola Pia», article de Josep M. Perramon Colomer.

18-10-2024
«El Soler, la singularitat de produir nous al Moianès. La plantació de nogueres de Calders acull una visita dissabte en el marc de la Setmana Bio», reportatge signat per Jordi Gibert.

Diari de Girona

14-1-2025
«El poeta Josep Ruaix», ressenya de la *Poesia completa* de J. Ruaix signada per David Pagès i Cassú. Reproduïda, el 25-1-2025, per *El Matí digital*.

BREUS

Accident laboral mortal
El jove Elan Cortada Cabañas, de vint-i-set anys, va morir el dia 3 de febrer en caure-li a sobre una planxa de formigó a l'empresa on treballava, Mosaics Ubasart, al polígon del Pla Romaní. La seva mort ha causat commoció a tot el poble, per l'edat i les circumstàncies en què s'ha produït. El matí del dissabte dia 8 tingué lloc, al centre cultural Les Faixes, un emotiu acte de comiat en un recinte ple de gom a gom, en què intervingueren la seva companya, Alba Serracarbasa, i altres familiars, companys de les competicions de canicròs en què participava i nombrosos amics.

Nota pregada
La família de Francesc Gros Vilageliu agraïm les mostres de condol i l'afecte que hem rebut durant aquests dies per part de tothom. També donem les gràcies per la bona feina i recolzament de les dues residències on va estar el «Quico» en aquest

darrer any i mig: la Residència de l'Estany i l'Hospital-Residència de la Vila de Moià. Gràcies, «Quico» Gros, sempre et recordarem i sempre t'estimarem.

Acte cultural a Castellterçol

El dissabte dia 22 de febrer, sota organització de l'Associació Amics de Prat de la Riba, tingué lloc un recorregut comentat per la casa on va passar l'estiu Joan Maragall (c/ de Barcelona, 66) i després, a la Casa-Museu Prat de la Riba, la presentació del llibre *Baules. Cartes generacionals*, de David Pagès i Cassú, amb la intervenció de Manel Vila, president dels Amics de Prat de la Riba, de Pere Maragall, net del poeta, i de l'autor del volum. L'acte es clogué amb unes interpretacions musicals a càrrec de Mireia Pagès.

Fe d'errades

Les fotografies de la portada i de la pàgina 17 del número anterior tenen l'autoria mal atribuïda. Totes dues són de Sílvia Sánchez, que també és autora de la fotografia de la portada d'aquest número qui agraïm la col·laboració.

MOVIMENT DEMOGRÀFIC

Naixements

Toni Garrido Hernando, fill de Toni i de Paula, dia 2 de desembre.

Jana Mirabet Moreno, filla de Matías i de Laura, dia 3 de desembre.

Gael Nieto de Mello, fill de Rubén i de Florencia Soledad, dia 8 de desembre.

Valeria Fischer Solís, filla de Néstor i de Carina, dia 9 de desembre.

Bruna Ubals Puig, filla de Roger i de Clara, dia 27 de desembre.

Nil Millán Busquets, fill de Jan i d'Ester, dia 11 de gener.

Aniol Vall Ordeix, fill d'Abel i de Lídia, dia 13 de gener.

Liam Fernández Rojas, fill d'Anna Maria i de Laura, dia 21 de gener.

Jan Capdevila Miró, fill de Jordi i de Marta, dia 25 de gener.

Aicha Toure, filla de Mahamadou i de Diorobo, dia 3 de febrer.

Defuncions

Josep Bermúdez Moyano, de seixanta-set anys, dia 3 de gener, a Terrassa.

Margarita Closas Comas, de norantados anys, dia 6 de gener.

Gabriel Frutos Valencia, de cinquantavuit anys, dia 7 de gener.

Carme Portell Terradellas, de vuitanta-un anys, vídua de Salvador Pascual, dia 9 de gener.

Francesc (Quico) Gros Vilageliu, de noranta-dos anys, dia 16 de gener.

Maria Lluïsa Clarà Vila, de vuitantados anys, religiosa carmelita de la Caritat-Vedruna, dia 28 de gener, a Vic.

Joan Ferrer Codina, de noranta-quatre anys, vidu de Núria Vilaró, dia 30 de gener.

Elan Cortada Cabañas, de vint-i-set anys, dia 3 de febrer.

Loreto Valldeoriola Puigcercós, de noranta-cinc anys, vídua de Ramon Carrera, dia 9 de febrer.

Marcelino Sánchez Petrel, de noranta-un anys, dia 12 de febrer.

Josep Abancó Sors, de setanta-dos anys, dia 12 de febrer, a Navarcles.

Francisco (Kiko) Bernal Arroyo, de setanta anys, dia 18 de febrer.

Pilar Páez Castro, de setanta-cinc anys, dia 22 de febrer.

NECROLÒGIQUES

Elan Cortada Cabañas

Alba Serracarbasa

Nascut a Castellterçol el 28 d'abril de 1997 i veí de Moià des de feia un cert temps, ens va deixar el dia 3 de febrer, a l'edat de vint-i-set anys, a causa d'un tràgic accident laboral.

L'Elan era conegut pel seu somriure i el seu «hola, bon dia» que regalava sempre a tothom qui es creuava amb ell pel carrer. Era una noi amb molta bondat, senzill i necessitava ben poc per a ser feliç. Amic dels seus amics, implicat en tot allò que se li proposava. Un gran marit i, sobretot, un pare excepcional, que va cuidar dels seus fins a l'últim moment.

També era un amant del bosc, on passava moltes hores amb la família i els seus gossos, amb els quals va descobrir el fascinant món del canicròs. I gràcies a l'ajuda de diversos patrocinadors va crear l'equip BugiaTeam, conegut arreu de Catalunya. L'Elan practicava aquest esport amb els seus gossos i ho compartia amb l'Alba (la seva dona) i també amb l'Arlet (la seva filla) participant en els canicrosos infantils.

Aquestes darreres setmanes se li han fer diferents homenatges en unes quantes curses de Catalunya. Ell no ho sabia, però ha deixat la seva petjada en aquest esport, on continuarà essent recordant en els pròxims anys.

L'Elan ha deixat un gran buit a tota la gent que el coneixia, família, amics, companys de feina... A tots ens costarà molt de temps acceptar la seva pèrdua, però de mica en mica aprendrem a viure així, a recordar-lo i a parlar d'ell amb un somriure, tal com a ell li agradaria . Mai l'oblidarem.

Elan Cortada

MOIÀ
Avda. Zona Industrial, s/n
Tels. 93 830 12 25
93 820 77 77

AVINYÓ
Antoni Prat, s/n
Tel. 93 838 72 78

SANT QUIRZE SAFAJA
Ctra. de Mollet-Moià
Km. 25,400

ROVIRA
GAS-OILS

CALEFACCIONS - INDÚSTRIES
AGRÍCOLA - AUTOMOCIÓ

SERVEI A DOMICILI
TELS. COMANDES :
93 830 12 25 - 93 820 77 77

Fins a sempre, Pep!

Bet, Clara, Arnau i Núria

Josep Abancó

Josep Abancó Sors, el Pep Abancó com tots el coneixíem, va morir el dimecres 12 de febrer del 2025 després d'uns quants mesos de malaltia.

Fill de família treballadora: la mare, Maria Sors Orriols, treballadora de fàbrica tèxtil, que va morir l'octubre del 2024, i el Ramon Abancó Capdevila, fuster i restaurador de mobles, que va morir l'abril del 2004. Germà de la Núria, que va néixer setze anys després que ell, quan estava estudiant fora, i que de ben petita el va batejar com a Pep. Els dos germans van ser educats des de la humilitat i els seus pares els van fer rics en valors, bons sentiments i a ser persones de bon cor.

Han tingut una relació gens convencional com a germans, per la distància i la diferència d'edat, però plena d'estimació i afecte. Quan el Pep venia a casa s'emportava la Núria amb la seva colla d'amics al parc o a l'*snack* a fer un refresc o a escoltar com xerraven de les seves coses. Més tard, ja amb la Bet, compartien tots tres bones estones i excursions a Sant Miquel del Fai o a Barcelona o a qualsevol altre indret. Tot i la diferència d'edat, el Pep i la Núria han anat buscant els moments de trobada per compartir i sabien que es tenien l'un a l'altre sempre que fos necessari i no calia gran cosa per a saber que fàcilment es trobarien. Han aconseguit un fort vincle entre les dues famílies, amb diferències d'edat importants però molt valuoses i enriquidores.

El Pep va néixer al carrer de Sant Sebastià, on hi ha els Escolapis, la seva primera escola. Llavors no hi havia activitats extraescolars i, tan bon punt sortia de l'escola, ja estava amunt i avall del carrer, jugant a pilota. Més tard, va entrar a formar part de l'equip de futbol del poble, des d'infantils fins al primer equip, recorrent camps i compartint anècdotes fins a assolir l'ascens a 2a Regional, llavors tota una gesta per a un modest club de futbol de poble. A catorze anys van anar a viure al carrer del Pol, on va néixer la Núria i on van viure el Ramon i la Maria fins als seus últims dies.

Els caps de setmana compaginava el futbol amb els escoltes i va formar part de l'Agrupament Escolta Mossèn Amadeu Oller des de ben petit, començant com a llop i fins a formar part de l'equip de caps; va ser-ho de Pioners i Caravel·les. Les tardes dels dissabtes eren al Cau, transmetent valors de companyonia i esforç, compartint moltes estones de xerrades i activitat i sortides a la natura amb la motxilla a l'esquena.

A setze anys va aconseguir una beca per a anar a estudiar a la Universitat Laboral de Tarragona, una d'aquelles universitats de l'època franquista pensades per a fills de famílies treballadores que tenien la capacitat i la voluntat d'estudiar però no els recursos econòmics necessaris per a fer-ho. I amb quinze anys i mig diuen al Pep que, si vol estudiar Batxillerat de Ciències, ha d'anar a Alcalá de Henares, res, a 600 km. A casa creien que li tocaria

anar a la Universitat Laboral tarragonina, o sigui que seria a casa cada cap de setmana, no cada tres mesos com va ser...

I ja tens al Pep agafant el tren a l'estació de França i cap a Alcalá de Henares. Començava un món nou per a un fill únic, que només havia anat algunes vegades a Barcelona, i instal·lat en un internat, on no coneixia ningú i amb quasi dos mil nois de tots els indrets d'Espanya. Ell sempre deia que se'n va sortir prou bé i que aquella experiència el va marcar i el va enfortir per a tota la vida.

El Pep era molt bon estudiant i un treballador incansable. Va continuar els seus estudis de medicina a l'Hospital Clínic, gràcies a treure nous, deus i matrícules d'honor per mantenir la beca.

Però, a part dels estudis, també era amic dels seus amics. Tenia la gran colla de Moià que encara continua malgrat les tristes absències. Una de les seves amigues, la Mercè Bigorra Estevadeordal, estudiava amb la Bet Tudó Rialp. Aquesta començà a venir a Moià gràcies a la Mercè i de resultes d'això el Pep i la Bet van començar a sortir junts en l'època universitària. L'any 1977 es van casar. Van viure primer a Terrassa i després a Manresa, on va néixer el seu fill Arnau en 1982, i finalment a Navarcles, on es compraren una casa. La Clara hi va néixer en 1986. Tots quatre van compartir moments fantàstics que recordem amb il·lusió i entusiasme: escapades, viatges, converses infinites i passant moments molt divertits.

Durant l'any 1977 va començar la residència a l'hospital Mútua de Terrassa, on s'especialitzà com a traumatòleg, i en 1980 ho feu al Centre Hospitalari de Manresa, més tard fusionat amb l'hospital de Sant Joan de Déu i esdevenint la Fundació Althaia en el 2002, on va impulsar i crear la unitat de Columna, fet pel qual ha estat considerat el pare d'aquesta especialitat al Bages i pel qual ha obtingut un gran reconeixement. També va impulsar la Reunió de Columna de Sant Benet, que es realitza anualment amb professionals mèdics de tot Espanya des del 2008 i que va dirigir fins a la seva jubilació. Fins a l'any 2000 tenia comptabilitzades més de 320 operacions i moltes persones malaltes ateses.

Sempre va vetllar per la seva formació i la del seu equip, que considerava prioritària, i es doctorà el desembre de 1999.

La família hem tingut la gran sort de tenir el metge a casa. Tot i que de vegades remugava, perquè també tenia el seu caràcter particular, amb tocs d'ironia, però mai no tenia un no per a nosaltres, per a ajudar-nos i orientar-nos en els nostres dubtes sobre ossos trencats, radiografies i alguna o altra caiguda accidentada. Era un metge vocacional i un pare, company i germà entregat. Sempre ens ha cuidat tant com ha pogut. Gran cuiner i aficionat a la gastronomia, preparava uns menús excel·lents i a les trobades familiars tothom se'n llepava els dits. En els darrers temps també va encarregar-se de l'hort de casa els pares. Igualment li agradava d'anar a buscar bolets a Montbrú i al pla dels Pins, tal com li va ensenyar el seu avi matern, l'avi Joan. També li agradava anar a caminar i córrer. De fet, ell havia estat corredor de maratons, s'hi va iniciar a partir dels trenta-vuit anys amb uns quants companys i companyes de l'hospital i va arribar a córrer la marató de Nova York en 1992.

Es va jubilar el maig del 2018 i des de llavors donà continuïtat a les seves aficions. En el 2021 va arribar la seva primera neta Joana Abancó Lozano i en el 2022 el seu net Roger Abancó Lozano, els quals han pogut gaudir del Pep, i el Pep d'ells amb el seu paper d'avi, que li feia tanta il·lusió.

El Pep Abancó sempre ha estat un enamorat i defensor de Moià, subscriptor de LA TOSCA, com ho havien estat els

seus pares des del començament de la revista, i fundador de la revista *Truc* l'any 1974. Orgullós dels seus orígens humils i de la història de la seva família, reivindicava que ell era metge però fill de fuster. La gent l'apreciava molt i molts dels seus malalts li han volgut transmetre el seu agraïment i reconeixement.

Et trobem a faltar i et recordarem sempre, Pep!

Morir

Pere Criach

Acabava de revisar un verset sobre morir quan em varen etzibar, com una bufetada, el comunicat de la mort del Pep Abancó.

Ens coneguérem en els vells temps, amb la complicitat que procura el fet de tenir un esperit inquiet en un temps fosc, el de les primeries dels anys setanta del segle passat, ja lleument tenyides d'esperança, i vàrem coincidir en la idea de fer una revista comarcal, un dia de l'any 1973, en una taula de cafè, sota l'ombra protectora de l'església, personalitzada per en Josep Sala Bach. Així es va plantar la llavor del *Truc*.

Home d'acció, amb idees pròpies i proverbial intel·ligència, va ser arrossegat, com la resta d'integrants de la nostra generació, per la força transformadora de la tecnologia, disfressada amb un vestit d'idees que en dèiem progressistes. Veníem de l'arada, i la força transformadora ens va portar a la Lluna. Cadascú en el seu àmbit va intentar tornar als orígens. Escriure per desfer malentesos o endinsar les mans en l'única veritat fecunda, la de casa nostra, la terra, a la qual sabíem que algun dia havíem de tornar. Ell ho ha fet abans.

Abancó (dret) amb antics companys del Truc, el maig del 2024 (fot. S. Renom)

Morir

On van les sensacions
quan el cos plega
i tanca la botiga dels sentits?

Els records que ha engendrat,
orfes, gemeguen
en el magí de quatre bons amics.
I lentament s'aprimen i llangueixen
i llisquen a la cambra de l'oblit.

Els àtoms,
mentrestant,
molts es disfressen
per integrar-se en cossos d'éssers vius,
i d'altres, menys sortosos,
es passegen
tot esperant les ordres del destí.

Perquè morir
és perdre la carcassa,
però, sobretot,
morir és tornar a casa.

M. Lluïsa Clarà i Vila (Moià, 1942 – Vic, 2025)

Josep M. Clarà i Vila

M. Lluïsa Clarà

Nascuda a Moià, a cal Teuler, el 19 d'agost de 1942, Maria Lluïsa Clarà i Vila va passar tota la seva infància i adolescència molt a prop de la comunitat moianesa de carmelites-vedrunes, on va cursar els estudis i anà alimentant la seva fe i els seus anhels d'ajuda al pròxim. En 1960 va entrar en la congregació esmentada i en 1963 hi va emetre els vots temporals. Els perpetus, al cap de cinc anys (1968). Llicenciada en ciències químiques a la Universitat de Barcelona, va exercir la docència a Terrassa (1964-1967) i després a l'Escorial de Vic, fins a 1978.

Aquest any va iniciar el camí que sempre havia volgut seguir: ajudar els més necessitats. Així ho va fer a la Llar Juvenil, un centre amb més de cinquanta anys d'existència que acull infants i joves, actualment vint-i-sis, procedents del CRAE (Centre Residencial d'Acció Educativa, dependent dels Serveis Socials de la Generalitat), centre que té la funció d'atendre les necessitats bàsiques dels menors d'edat en aquells casos en què la família no pot fer-ho. S'hi va estar fins l'any 1989, en què la varen destinar a l'Hospitalet de Llobregat (la Florida), on, a més de continuar ensenyant (al col·legi Vedruna del c/ Major de Gràcia de Barcelona), va portar un casal, La Llumeneta, on vessà tot el seu amor a les persones més necessitades, donant-los menjar, acollint immigrants, visitant presos, organitzant colònies, tallers de costura, classes de català, etc., sempre repartint somriures i oferint amistat. En les dificultats de manteniment del casal va trobar gent que l'ajudaren tant econòmicament com humanament i va obtenir que l'entitat es constituís com a associació a fi d'aconseguir ajudes dels organismes oficials.

De resultes del seu pas per La Llumeneta, després de la seva mort s'ha celebrat una missa a la parròquia corresponent, i puc donar fe que va ser un acte de reconeixement i estima envers ella. La celebració anà a càrrec de mossèn Manolo (el capellà que exercia a la parròquia durant aquella temporada). Quan ens va saludar em va dir que jo havia estat de sort de tenir una germana tan donada als altres. També hi havia la Maria Carme, religiosa vedruna que havia estat a la comunitat amb la Maria Lluïsa. Es van fer diversos parlaments. El que més va impactar fou el d'una noia magrebina d'uns trenta-tres anys que explicà que, quan va arribar aquí, molt petita, va trobar els braços oberts de la Maria Lluïsa i gràcies a ella pogué menjar, educar-se i sobretot integrar-se en la societat (confessa la religió catòlica i parla i escriu el català perfectament). També va parlar una de les voluntàries que continuen el dia a dia de l'associació, dient: «Vull compartir les paraules que em venen al cap quan penso en ella: agraïment, estima, somriures, fe, coherència, passió, lluita, esperança, amor, constància, cura i sobretot amiga i llum.»

Durant l'any 2003 la meva germana va tornar a Vic, a la Llar Juvenil, i en el 2005 fou elegida per a treballar a l'Equip Ge-

neral de Roma (abans havia treballat en l'equip provincial), des d'on va dirigir les ajudes a les comunitats de bona part del món, sobretot amb els seus viatges anuals a l'Àfrica, Filipines, Japó, Perú, Estats Units, etc. En el 2017 va tornar al nostre país, després de dos mandats, i s'integrà de nou a la Llar Juvenil, fins al 2019, que va venir a Berga com a coordinadora de la comunitat de vedrunes. Per això aquests últims anys he pogut estar més en contacte amb ella. Fins que l'agost del 2024 va patir un ictus i de resultes d'aquest tornà a Vic a fi que la poguessin cuidar. Va morir el 28 de gener.

La recordem i l'estimem. Gràcies a tots els qui ens heu acompanyat en el nostre dol.

El Valeri: la importància de fer-se un nom

David Prat

El record del Valeri perdurarà, a l'Estany. Ha deixat quadres seus per les cases i molta gent va passar durant anys per Cal Valeri, a esmorzar, a dinar o a fer-hi un beure. El Valeri Farràs, una de les figures més destacables del pessebre humà de l'Estany, ens va deixar el passat mes d'octubre amb setanta-tres anys complerts. Durant aquests mesos de fred, a l'Estany, hem tingut massa vegades, ai las!, la trista companyia del toc de morts del campanar. I el Valeri és un dels estanyencs que ha fet el gran salt.

Sí, la pintura i el restaurant són les dues activitats que van convertir el Valeri en la personalitat pública que va ser a l'Estany i també més enllà dels límits del terme. I cal subratllar que totes dues ocupacions són la sortida airosa d'un revolt perillós que es va presentar d'improvís en el seu recorregut vital. Amb poc més de vint anys, el Valeri era un home casat, pare jove d'una nena encara petita, amb feina estable com a encarregat de manteniment de la urbanització de Montví i afeccionat a esculpir fusta, una fal·lera que li havia sortit ben bé de dins, sense que cap guru ni mestre d'escola digne de ser recordat l'hagués mai empès a la pràctica artística. Al noi de cal Valeri sempre li havia agradat dibuixar, però res més: de jovenet no va assistir mai a classes de pintura ni hi va haver cap professor que li fes aflorar el talent i li assenyalés el futur.

El fet és que una desgraciada relliscada i la conseqüent mala caiguda li van provocar una lesió complicada en un braç. I això comportà que hagués de renunciar tant a la feina com a l'expressió artística a què havia començat a dedicar hores i passió. La casualitat va fer que, durant el període de rehabilitació, conegués pintors que l'introduiren en el món de la tela i el pinzell. La lesió al braç li impedia d'esculpir, però no de pintar. I el Valeri va descobrir un món que li capgirà la vida a partir d'aquell moment i fins al dia de la seva mort.

Però també calia menjar, perquè amb la dèria artística no tothom en té prou, per a viure. I el Valeri i la Roser, la seva dona, van decidir d'obrir un bar a casa mateix, a cal Valeri, que dècades enrere havia sigut fonda, després carnisseria i finalment perruqueria. Al principi Cal Valeri era un lloc per a fer-hi el got, per a prendre-hi cafè o per a menjar-s'hi un pa amb tomàquet. El restaurant va anar venint, de mica en mica, sense que l'amo ni la mestressa ho haguessin planificat d'antuvi. I durant quaranta anys justos, a l'entrada del carrer Fosc, Cal Valeri ha rebut clients delerosos d'esmorzar amb la colla, de fer un bon dinar o de passar el vespre fent el got a la concorreguda terrassa que als estius s'omplia de veïns i visitants. Com a exercici d'homenatge podríem provar de sumar les hores de gaudi que Cal Valeri ens

ha proporcionat a tots els qui hem tingut la sort de posar-hi els peus.

Però tornem a la persona, al Valeri Farràs. El Valeri va néixer a cal Valeri abans de ser el Valeri, i disculpeu-me la feixuga repetició. Si la gran majoria tenim el nom que ens han posat, el Valeri no. Ell va ser el Josep Farràs durant tota la infantesa i joventut, fins que va decidir canviar-se el nom. Expliquem-ho. La casa familiar, una de les més antigues del poble, s'havia dit cal Verdaguer fins que la malícia popular li va atorgar el nom actual. Es veu que l'avi del Valeri havia acollit a casa una dona que es deia Valèria o Valeriana i, amb una barreja d'*animus iocandi et iniuriandi*, el poble va decidir de dir-li *Valeri* i, de rebot, a la casa, *cal Valeri*. Quan el Josep Farràs començà a pintar, signava els seus quadres amb el cognom: *Farràs*. Fins que Fidel Bofill, l'amic i mestre que el va introduir en l'art del pinzell, li digué: «Tu hauries de signar *Valeri*.» I dit i fet. Però la denominació no es va quedar en un simple nom artístic, sinó que esdevingué el seu nom. Quants de nosaltres no hem caigut del cavall en algun moment, després d'anys de coneixe'l, i hem exclamat sorpresos: «Ah, però tu no et dius Valeri?» I, a més, el Valeri va aconseguir reconnotar positivament el malnom amb què el poble havia assenyalat fins aleshores els membres de la família. Un bonic acte d'afirmació i una demostració de personalitat robusta, vet'ho aquí. Un exemple de ressignificació d'un mot que, fixem-nos-hi, veiem repetit en àmbits ben diferents. Pensem en la història recent de paraules com *xarnego* o *queer*.

Cal Valeri va tancar les portes ja fa més de deu anys. I ara ha estat ell, el Valeri Farràs, qui ha abaixat els pinzells per sempre. L'11 d'octubre, amics i parents van fer entrar solemnement el taüt a l'església, al compàs de la veu de Don McLean. *Starry, starry night* acomiadava el pintor amb una melodia tan bella com melangiosa i amb referències pictòriques ben escaients.

Valeri Farràs (fot. Jaume Valldaura)

L'endemà jo me'n vaig a fer el cafè al bar de Baix: un jardí vora el mar, un aiguamoll envoltat de tardor vegetal, la violència d'un penya-segat damunt la mar en calma, un arbre de ribera que s'emmiralla en el reflex de l'aigua que li rega els peus. Tots els colors del Valeri. Flanquejat per les parets on hi ha penjades aquestes pintures, veig el seu esperit assegut en una taula, al costat de l'estufa de pèl·let, esmorzant amb els amics i esbossant per darrera vegada aquell somriure de murri incorregible.

DADES METEOROLÒGIQUES

Estació pluviomètrica de l'Escola Pia

LATITUD 41º 48' 53'' N LONGITUD 2º 5' 44'' ALTITUD 741 m

GENER 2025

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	11,2	2,9	7,1	5	0	5	SW	0,2	
De l'11 al 20	10,5	1,4	6,0	5	1	4	NW	2,6	
Del 21 al 31	11,4	4,2	7,8	4	2	5	SW	1,4	4,2

FEBRER 2025

DÈCADA	TEMPERATURES			ESTAT DEL CEL			VENT	PLUJA	
	Màx.	Min.	Mit.	Serens	Coberts	Núvols	Dominant	Parcial	TOTAL
De l'1 al 10	11,5	2,3	6,9	5	1	4	SW	17,0	
De l'11 al 20	11,8	5,5	8,6	1	3	6	SW	2,4	
Del 21 al 28	11,5	5,0	8,3	0	4	4	S	21,0	40,4

COMPARATIVA GENER-FEBRER 1925 - 2025

	Gener 1925	Gener 2025	Febrer 1925	Febrer 2025
Mitjana de les màximes	9,4	11,0	7,8	11,6
Mitjana de les mínimes	1,2	2,9	-0,6	4,2
Temperatura mitjana	5,3	7,0	3,6	7,9
Màxima absoluta	14,0	15,9	14,0	19,0
Mínima absoluta	-2,0	-2,2	-3,0	-0,6
Pluja mensual	12,0	4,2	37,7	40,4
Pluja màxima en un dia	6,9	1,4	24,0	14,8
Dies de pluja	6	4	8	8
Dies de neu	0	0	0	0

Les dades meteorològiques de Moià actualitzades cada 15 minuts (i les dades històriques des de l'any 2006) es poden consultar a la web gestionada per la família de Carles Illa i Casanova, *MeteoMoia.cat*. També es pot seguir al Twitter (@MeteoMoia), al Facebook (Meteo.Moia) i a Instagram (@elmoianes).

NOTA DE LA REDACCIÓ

Totes les persones i entitats que vulguin fer-nos arribar articles, cròniques, informacions, etc. per al pròxim número de LA TOSCA, ens ho poden fer arribar fins al dia **17 d'abril**, a través del correu electrònic latosca@latosca.cat o bé deixant-nos-ho a la nostra bústia, a Can Carner.

DENTIBLANC

El dentifrici amb extracte de papaia, d'enèrgica acció emblanquidora.

DENTS NETES, BLANQUES I BRILLANTS

Demani consell farmacèutic.

MOIA travel.

Ja has pensat en les teves vacances?

c. Comerç, 7 | 08180 Moià | Barcelona
+34 93 676 65 68 + 34 616 43 87 33
info@moiatravel.com

GC 4024

20145160